

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

« Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία »

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα 2001-2016

Τσούκα Ελένη

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2017

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Sciences

Department of Studies and International Relations

**Master Program in
« Global Political Economy »**

Foreign Direct Investment in Greece 2001-2016

Tsouka Eleni

Corinth, September 2017

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς και θερμές ευχαριστίες μου, σε ορισμένους ανθρώπους, η συμβολή και η συμπαράσταση των οποίων ήταν καθοριστική για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Καταρχάς, ευχαριστώ ιδιαιτέρως τον Καθηγητή και επιβλέποντα της διπλωματικής μου εργασίας Κύριο Ρουκανά Σπυρίδων για την καθοδήγηση του, τις πολύτιμες συμβουλές και παρατηρήσεις του κατά την εκπόνηση της εργασίας, για τον επιδέξιο τρόπο που επισήμανε λάθη ή παραλείψεις και κυρίως για την κατανόηση και την ενθάρρυνση του.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τα παιδιά μου Δέσποινα και Μάνο για την ανοχή και την κατανόηση που επέδειξαν τόσο κατά τη διάρκεια της φοίτησης μου, όσο και κατά το διάστημα της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος ξεχωριστά, θέλω να ευχαριστήσω τον σύζυγο και συνοδοιπόρο μου Γιώργο, που στέκεται πάντα δίπλα μου με υπομονή, με παροτρύνει και με στηρίζει ηθικά και υλικά, όλα τα χρόνια του κοινού βίου μας, να κυνηγώ τα όνειρα μου και να επιτυγχάνω τους προσωπικούς στόχους μου. Για τους λόγους αυτούς, του αφιερώνω την παρούσα διπλωματική εργασία.

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα 2001-2016

Σημαντικοί Όροι: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Ελλάδα, Ανταγωνιστικότητα, Ποιότητα Θεσμών.

Περίληψη

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις αποτελούν ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής. Παρατηρείται ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και οικονομικής ανάπτυξης, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω των αποτελεσμάτων διάχυσης

Από την πλούσια βιβλιογραφία, προκύπτει ότι οι ξένοι επενδυτές εκτός από τους αμιγώς οικονομικούς παράγοντες, ιδιαίτερος εξετάζουν τη λειτουργία των θεσμών και την πολιτική σταθερότητα της υπό επένδυση χώρας.

Από την μελέτη των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, το χρονικό διάστημα 2001 – 2016, δηλαδή από το έτος ένταξης της χώρας στην Ο.Ν.Ε. καθώς και των ετών που η χώρα βρίσκεται στον μηχανισμό στήριξης του Δ.Ν.Τ., της Ε.Ε. και της Ε.Κ.Τ., προέκυψε ότι κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με τις χώρες της Ε.Ε.

Παράλληλα όλα αυτά τα έτη η κατάταξη της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη ανταγωνιστικότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλή και με βάση το Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας κατατάσσεται στην κατηγορία ως κυρίως ανελεύθερη οικονομία. Αναδεικνύεται ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι η αστάθεια των πολιτικών που εφαρμόζονται, η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και το φορολογικό πλαίσιο. Επομένως, απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος στην Ελλάδα είναι η διαμόρφωση αποτελεσματικότερων θεσμών κρατικής και κοινωνικής οργάνωσης που θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και θα συμβάλλουν στην αύξηση της ροής ξένων κεφαλαίων σε αυτήν.

Foreign Direct Investment in Greece 2001-2016

Keywords: Foreign Direct Investment, Greece, Competitiveness, Quality of Institutions.

Abstract

The Foreign Direct Investment comprises one of the most important factors of the economic growth of the country in receivership. It is noticeable that there is a positive association with Foreign Direct Investment and economic growth either directly or indirectly via diffusion of results.

As it arises from other sources of information found in the bibliography, foreign investors tend to carefully consider the proper function of institutions as well as the political stability of the country in receivership in addition to the mere economic factors.

During the years 2001 – 2016 since the Greek affiliation with the Economic Monetary Union and the allocation of financial support of the International Monetary Fund, European Union and European Central Bank, studies have affirmed that the capital flow of Foreign Direct Investment in Greece has fluctuated in low levels when compared to other European Union' s countries.

Furthermore, over the same period of time Greece concerning competitiveness has been classified in a particularly low position in the Global Chart. Moreover, on the basis of the Index of Economic Freedom, Greece is considered as a mostly unfree economy. This evidence indicates that the deterrent factors relating to competitiveness improvement of a country and Foreign Direct Investment attraction are due to implemented policies instability, excessive bureaucracy, funding access inability and tax system. Consequently, to improve entrepreneurship in Greece it is a prerequisite for more effective institutions to be established as regards the governmental and social organization. Should these developments be attained the foreign investors' trust will be enhanced and as a result the capital flow will increase.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Κατάλογος Πινάκων

Κατάλογος Διαγραμμάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Θεωρητική προσέγγιση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

2.1. Εισαγωγή 4

2.2. Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 4

2.3. Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 6

2.4. Βασικοί τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 8

2.5. Επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής
..... 11

2.6. Επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα
προέλευσης 14

2.7. Το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning για την ερμηνεία των
Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 16

2.8. Παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 19

2.9. Η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας 21

2.10. Η αποτελεσματικότητα του Ελληνικού θεσμικού πλαισίου 27

<u>2.11. Ανακεφαλαίωση</u>	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα 2001-2010

<u>3.1. Εισαγωγή</u>	36

<u>3.2. Ιστορική εξέλιξη των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα</u>	36

<u>3.3. Οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 2001 – 2010 στην Ελλάδα</u>	41

<u>3.4. Ανακεφαλαίωση</u>	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα 2011 – 2016

<u>4.1. Εισαγωγή</u>	54

<u>4.2. Οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 2011 – 2016 στην Ελλάδα</u>	54

<u>4.3. Ανακεφαλαίωση</u>	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συμπεράσματα και Προτάσεις

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	70

Κατάλογος Πινάκων

[Αριθμός Πίνακα]	[Τίτλος]	[Σελίδα]
2.1	Κριτήρια επιλογής μεταξύ διάφορων μορφών διεθνούς παραγωγής	18
2.2	Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας – Κατάταξη χωρών	23
2.3	Οι περισσότεροι προβληματικοί παράγοντες για την επιχειρηματική δραστηριότητα	25
2.4	Παγκόσμια κατάταξη χωρών με βάση το δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας	29
3.1	Κλαδική Κατανομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην ελληνική μεταποίηση 1954-1981 (ως ποσοστό % του συνόλου)	38
3.2	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2001- 2010 (σε εκατομμύρια δολάρια)	42
3.3	Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης 2001 – 2004 (σε εκατομμύρια ευρώ)	44
3.4	Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης 2005 – 2008 (σε εκατομμύρια ευρώ)	45
3.5	Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης 2009 – 2010 (σε εκατομμύρια ευρώ)	48
3.6	Καθαρές Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ανά χώρα προέλευσης στην Ελλάδα, 2009 - 2010 (σε εκατομμύρια ευρώ)	49
3.7	Ξένες Άμεσες Επενδύσεις 2004 - 2010 στην Ελλάδα και σε ανταγωνίστριες χώρες (ως ποσοστό του Α.Ε.Π.)	51
4.1	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2011- 2015 (σε εκατομμύρια δολάρια)	55
4.2	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα σε σύγκριση με ανταγωνίστριες χώρες (σε % του ΑΕΠ ετησίως, μέσος όρος περιόδου)	57

Κατάλογος Διαγραμμάτων

[Αριθμός Διαγράμματος]	[Τίτλος]	[Σελίδα]
2.1	Κατάταξη της Ελλάδας σύμφωνα με το δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας	22
2.2	Βασικοί δείκτες πυλώνων	26
2.3	Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας 2001-2017 Ελλάδα	30
2.4	Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας 2001-2017 Ελλάδα και Ευρώπης	32
3.1	Ετήσιες εισροές ΑΞΕ 1970 – 2000 στην Ελλάδα (σε εκατομμύρια δολάρια)	39
3.2	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2001–2010 (σε εκατομμύρια δολάρια)	42
3.3	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, 2001 – 2008	43
3.4	Διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στον τριτογενή τομέα παραγωγής στην Ελλάδα, 2001 – 2008	43
3.5	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ευρώπη και Παγκόσμια, 2001- 2010 (σε εκατομμύρια δολάρια)	47
3.6	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, 2009 – 2010	50
4.1	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2011- 2015 (σε εκατομμύρια δολάρια)	56
4.2	Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ευρώπη και Παγκόσμια, 2011- 2016 (σε εκατομμύρια δολάρια)	58
4.3	Συνολικές εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 2005-2015 στην Ελλάδα ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας	59
4.4	Διάρθρωση των συνολικών εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στον τομέα των υπηρεσιών, 2005-2015, στην Ελλάδα	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις θεωρούνται από τους περισσότερους μελετητές, ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής. Διαχρονικά παρατηρείται ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και οικονομικής ανάπτυξης, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω των αποτελεσμάτων διάχυσης.

Τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την έλευση της κρίσης, έχει επανέλθει στο προσκήνιο τόσο στην Ελλάδα όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, η συζήτηση σχετικά με τους παράγοντες προσέλκυσης των ξένων επενδυτών.

Από την πλούσια βιβλιογραφία αλλά και από έρευνες που έχουν διεξαχθεί, προκύπτει ότι οι ξένοι επενδυτές εκτός από τους αμιγώς οικονομικούς παράγοντες όπως το υπάρχον και δυνητικό μέγεθος της ξένης αγοράς, το κόστος και την παραγωγικότητα της εργασίας, το κατά κεφαλήν εισόδημα και τον όγκο του εμπορίου, ιδιαιτέρως εξετάζουν τη λειτουργία των θεσμών και την πολιτική σταθερότητα της υπό επένδυση χώρας. Επομένως η ύπαρξη ενός πολύπλοκου χρονοβόρου γραφειοκρατικού συστήματος, ενός ασταθούς νομικού περιβάλλοντος, η συνεχής αλλαγή του φορολογικού πλαισίου, τα υψηλά ποσοστά διαφθοράς, η αργή διαδικασία απονομής δικαιοσύνης κ.α., αποτελούν ισχυρά αντικίνητρα προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Κοτταρίδη & Γιακούλας, 2013).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα για το χρονικό διάστημα 2001 – 2016, δηλαδή από το έτος ένταξης της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) καθώς και των ετών που η χώρα βρίσκεται στον μηχανισμό στήριξης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.), της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.). Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται ο ρόλος των θεσμών και πως επηρεάζουν ώστε η Ελλάδα να υστερεί στην προσέλκυση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Ως καταλληλότερη μέθοδος διερεύνησης του αντικειμένου και διεξαγωγής των συμπερασμάτων επιλέχθηκε, η βιβλιογραφική έρευνα, η μακροοικονομική ανάλυση και η μελέτη δεικτών για τον προσδιορισμό της ποιότητας των θεσμών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα για την ανάδειξη της ποιότητας των θεσμών στην Ελλάδα, χρησιμοποιήθηκε ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation που υπολογίζεται κάθε χρόνο για 180 χώρες. Κατά τον υπολογισμό του λαμβάνονται υπόψη πενήντα ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες ταξινομούνται σε δέκα διαφορετικές κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές αναφέρονται στα πνευματικά δικαιώματα, τη δημοσιονομική ελευθερία, τις κρατικές δαπάνες, την ελευθερία από τη διαφθορά, την επιχειρηματική ελευθερία, την εργασιακή ελευθερία, την ελευθερία του εμπορίου, τη νομισματική ελευθερία, την επενδυτική ελευθερία και την χρηματοοικονομική ελευθερία (Heritage Foundation, 2017).

Το επιχειρηματικό περιβάλλον και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, μελετήθηκαν με το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI) του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF).

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ δημοσιεύει την έκθεση ανταγωνιστικότητας η οποία συγκεντρώνει το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Με το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI), ο οποίος συνεκτιμά και υπολογίζει τους μικροοικονομικούς και μακροοικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εθνική ανταγωνιστικότητα, η έκθεση αξιολογεί το τοπίο ανταγωνιστικότητας 138 οικονομιών. Για την κατάρτιση του μετρά τις επιδόσεις των χωρών σε δώδεκα βασικούς πυλώνες ανταγωνιστικότητας που ο καθένας απαρτίζεται από ένα πλήθος μεταβλητών, οι οποίοι σταθμίζονται με διαφορετικά βάρη, ανάλογα με τη σπουδαιότητα τους στην επίτευξη της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Οι πυλώνες ανταγωνιστικότητας είναι το θεσμικό πλαίσιο, οι υποδομές, η υγεία και η πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η ανώτατη εκπαίδευση και κατάρτιση, η αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών, η ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής αγοράς, η αποτελεσματικότητα της αγοράς της εργασίας, η τεχνολογική εξειδίκευση, το μέγεθος της αγοράς, η εξειδίκευση του βιομηχανικού τομέα, η ποιότητα των επιχειρηματικών δικτύων και η καινοτομία (World Economic Forum Global Competitiveness Index, 2017).

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται θεωρητική προσέγγιση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Αναλύονται η έννοια, οι μορφές, οι τύποι, οι επιπτώσεις τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα προέλευσης και οι παράγοντες προσέλκυσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Παράλληλα ως θεωρία για την ερμηνεία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παρουσιάζεται το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning, βάσει του οποίου επιχειρείται η διερεύνηση της ελληνικής περίπτωσης.

Επίσης, αναλύεται το επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, με τη χρήση του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI) του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF).

Τέλος, μέσω της ανάλυσης του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation, προσδιορίζεται ο βαθμός ποιότητας του θεσμικού πλαισίου της Ελλάδας.

Στο τρίτο κεφάλαιο μετά από μία σύντομη αναδρομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, παρουσιάζεται και αναλύεται η πορεία των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για το χρονικό διάστημα 2001 – 2010, με αναφορές σχετικά με την κλαδική κατανομή των επενδύσεων και τη χώρα προέλευσης των επενδυτών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται και αναλύεται η πορεία των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για το χρονικό διάστημα 2011 – 2016, επίσης με αναφορές σχετικά με την κλαδική κατανομή των επενδύσεων και τη χώρα προέλευσης των επενδυτών.

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο, περιλαμβάνονται τα συμπεράσματα της μελέτης καθώς και προτάσεις για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών προς τη χώρα μας.

Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αναδείξει την αναγκαιότητα για τη διαμόρφωση αποδοτικότερων θεσμών στην Ελλάδα, οι οποίοι θα συμβάλλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και κατ' επέκταση στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και στην αύξηση της ροής ξένων κεφαλαίων σε αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Θεωρητική προσέγγιση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

2.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνονται θεωρητικά στοιχεία που αφορούν στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Αναλύεται η έννοια, οι μορφές και οι τύποι ανάλογα με το κίνητρο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Αναλύονται επίσης, οι επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα προέλευση.

Στη συνέχεια ως θεωρία ερμηνείας των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παρουσιάζεται το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning, βάσει του οποίου επιχειρείται η διερεύνηση της ελληνικής περίπτωσης καθώς και οι παράγοντες προσέλκυσης αυτών.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες προσέλκυσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, διερευνάται με τη χρήση του δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI) του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, το επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και μέσω της ανάλυσης του δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation, προσδιορίζεται ο βαθμός ποιότητας των θεσμών στην Ελλάδα.

2.2. Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Ως Άμεση Ξένη Επένδυση χαρακτηρίζεται η ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων σε άλλες χώρες, οι οποίες αποτελούν εξ' ολοκλήρου ή εν μέρη ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας.

«Μία Άμεση Ξένη Επένδυση περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές είναι είτε υλικές όπως κεφαλαιουχικός εξοπλισμός, μετοχικό κεφάλαιο, πρώτες και ενδιάμεσες ύλες, είτε άυλες, όπως τεχνογνωσία οργάνωσης της παραγωγής και του

ποιοτικού ελέγχου, επιχειρηματικότητα, τεχνολογία, μάρκετινγκ, κ.λπ.» Το σύνολο αυτών των εισροών είναι αναγκαίο για την υλοποίηση της παραγωγής και προώθησης του παραγόμενου προϊόντος. Η μεταφορά των πόρων πραγματοποιείται εντός της ίδιας επιχείρησης μεταξύ της μητρικής και θυγατρικής εταιρείας, η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλη χώρα από τη χώρα εγκατάστασης της μητρικής, χωρίς την παρεμβολή της αγοράς, δηλαδή να αποτελεί μία εμπορική συναλλαγή ή συμφωνία (Κυρκιλής, 2010, σσ. 18-19).

Η Παγκόσμια Τράπεζα (2010) ορίζει ως Άμεσες Ξένες Επενδύσεις τις καθαρές εισροές επενδύσεων για την απόκτηση διοικητικής δικαιοδοσίας σε μία επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε διαφορετική αγορά από αυτήν που προέρχεται ο επενδυτής.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (1996), οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις πραγματοποιούνται όταν ένας επενδυτής αποκτά περιουσιακά στοιχεία σε μία ξένη χώρα με σκοπό τη διαχείριση και την εκμετάλλευση τους.

Οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις μεταβάλλονται σε πολυεθνικές, οι οποίες ορίζονται ως οι επιχειρήσεις που κατέχουν ή ελέγχουν παραγωγικές μονάδες σε περισσότερες από μία χώρες. Η έννοια του ελέγχου είναι απαραίτητη στον ορισμό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Έλεγχος ασκείται όχι μόνο με πλειοψηφική συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής αλλά και όταν υπάρχει συμμετοχή μειοψηφίας. Η μητρική εταιρεία ακόμη και με μειοψηφική συμμετοχή στη θυγατρική, είναι σε θέση να διατηρεί αποτελεσματικό έλεγχο και έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τη διαδικασία και τα κριτήρια λήψης αποφάσεων σε αυτήν. Η μητρική εταιρεία αποτελεί αποκλειστικό προμηθευτή της θυγατρικής, του πακέτου των τεχνολογικών εισροών, της τεχνογνωσίας οργάνωσης και του συντονισμού της λειτουργίας των διαφορετικών πόρων που απαιτούνται για την παραγωγή. Με την έννοια αυτή, η μητρική εταιρεία καθορίζει τη συμπεριφορά της θυγατρικής σε μία σειρά από στρατηγικά ζητήματα, όπως είναι η επιλογή τεχνολογίας, οι εργασιακές σχέσεις, οι σχέσεις με τις εθνικές κυβερνήσεις, η επενδυτική πολιτική κ.λπ.

Ωστόσο το ζήτημα του ελέγχου διαφέρει ανάλογα με την ξένη χώρα που πραγματοποιείται η επένδυση και το ελάχιστο αναγκαίο ποσοστό ελέγχου

καθορίζεται από την εκάστοτε νομοθεσία. Στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται ότι η κατοχή ενός ποσοστού 25% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής είναι αναγκαίο για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου. Στην περίπτωση κατοχής ποσοστού μικρότερου του 10% του μετοχικού κεφαλαίου η επένδυση εντάσσεται στην κατηγορία επενδύσεις χαρτοφυλακίου.

Βέβαια, κάποιος βαθμός ελέγχου είναι δυνατόν να ασκηθεί έμμεσα από μία επιχείρηση πάνω σε μία άλλη χωρίς η πρώτη να κατέχει ποσοστό ιδιοκτησίας της δεύτερης. Τέτοιος τύπος ελέγχου συναντάται στις συμφωνίες δικαιόχρησης (franchising), αδειοδότησης (licensing) και υπεργολαβιών (subcontracting), όπου η επιχείρηση που παραχωρεί την άδεια χρήσης έχει το δικαίωμα ελέγχου της ποιότητας του προϊόντος και μπορεί να παρέμβει στον τρόπο παραγωγής και στην οργάνωση των παραγωγικών πόρων της επιχείρησης – χρήστη ή του υπεργολάβου.

Όμως στην περίπτωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, η άσκηση ελέγχου μίας πολυεθνικής επιχείρησης σε μία επιχείρηση του εξωτερικού πραγματοποιείται μέσω άμεσων σχέσεων, που σημαίνουν ιδιοκτησία όλου ή μέρους του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης που είναι εγκατεστημένη στην αλλοδαπή (Κυρκιλής, 2010, σσ. 19-20).

2.3. Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Μία επιχείρηση που επιθυμεί να πραγματοποιήσει μία Άμεση Ξένη Επένδυση έχει τη δυνατότητα αρκετών επιλογών για την υλοποίηση της.

Μία μορφή Άμεσης Ξένης Επένδυσης είναι η ίδρυση θυγατρικής αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary). Η επιχείρηση μπορεί να επιλέξει την ίδρυση στην αλλοδαπή μίας νέας εταιρείας και να αποτελεί τον μοναδικό μέτοχο σε αυτήν. Η θυγατρική μπορεί να είναι μία εντελώς νέα επιχείρηση (greenfield strategy) ή μία υπάρχουσα εγχώρια επιχείρηση την οποία θα εξαγοράσει (acquisition strategy).

Σ' αυτή την περίπτωση η μητρική εταιρεία κατέχει τον απόλυτο έλεγχο της θυγατρικής κάτι που την διευκολύνει στη διαμόρφωση και εφαρμογή των στρατηγικών της σε διεθνές επίπεδο.

Με την ίδρυση αυτής της μορφής, επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας λόγω της αύξησης του συνολικού όγκου παραγωγής του ομίλου και η μητρική καρπώνεται το σύνολο των κερδών της θυγατρικής επιχείρησης.

Η θυγατρική αναλαμβάνοντας την παραγωγή σε μία άλλη χώρα, της δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσει τα ιδιαίτερα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας και ανάλογα να διαφοροποιήσει το παραγόμενο προϊόν της, αυξάνοντας έτσι το μερίδιο της στην αγορά και κατ' επέκταση να βελτιώσει τη θέση της σε παγκόσμιο επίπεδο (Λιαργκόβας, 2007).

Στον αντίποδα, η μητρική εταιρεία επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους του εγχειρήματος και αναλαμβάνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Επίσης, ελλοχεύει ο κίνδυνος η θυγατρική εταιρεία να αντιμετωπίζεται ως ξένη, έχοντας την πιθανότητα να προδιαθέσει αρνητικά τη κοινή γνώμη, τις δημόσιες υπηρεσίες και την κυβέρνηση (Dicken, 2011) .

Μία άλλη δυνατότητα που έχει μία επιχείρηση είναι η σύσταση κοινοπραξίας (joint venture) σε μία άλλη χώρα. Η κοινοπραξία είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μίας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για την εξαγορά μίας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης ή την ίδρυση μίας νέας.

Σε αυτήν την μορφή επένδυσης, οι εταίροι εισφέρουν χρηματικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, τεχνολογία και τεχνογνωσία, συνήθως εισφέρουν αυτόν τον παραγωγικό συντελεστή που υπερτερούν έναντι των άλλων εταίρων.

Τα πλεονεκτήματα αυτής της συνεργασίας είναι, ότι η επιχείρηση αποκτά έναν εταίρο που γνωρίζει το περιβάλλον και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας και επιμερίζονται το οικονομικό κόστος καθώς και τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Λόγω της σύμπραξης δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας και διευρύνονται οι χρηματοδοτικές δυνατότητες. Καθώς επίσης, εξαλείφεται ο μεταξύ τους ανταγωνισμός και δημιουργούνται εμπόδια εισόδου άλλων επιχειρήσεων στον κλάδο.

Τα μειονεκτήματα αυτής της επένδυσης είναι, ότι η επιχείρηση δεν ελέγχει απόλυτα τη νέα εταιρεία και έτσι δεν μπορεί να την εντάξει πλήρως στο στρατηγικό σχεδιασμό της. Επίσης, ενέχει ο κίνδυνος διάλυσης της κοινοπραξίας λόγω διαφορών

και διαφωνιών μεταξύ των εταίρων σχετικά με τους στόχους και την στρατηγική που θα ακολουθηθεί (Κοκκίνου & Ψυχάρης, 2004).

Τέλος, μία επιχείρηση μπορεί να πραγματοποιήσει ξένη επένδυση μέσω της μερικής εξαγοράς (partial acquisition) μίας επιχείρησης, που λειτουργεί σε άλλη χώρα.

Σε αυτή την μορφή ξένης επένδυσης, η επιχείρηση αποκτά μέρος των μετοχών μίας εγχώριας επιχείρησης με την οποία συνεργάζεται μέσω της μεταφοράς τεχνογνωσίας, τεχνολογίας, κοινής έρευνας για την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας παραγωγής ή νέων προϊόντων και συμφωνιών αμοιβαίας διανομής των προϊόντων τους.

Έτσι δίνεται η δυνατότητα στη ξένη επιχείρηση να έχει πρόσβαση σε τεχνογνωσία και τεχνολογία, να διεισδύσει σε μία νέα αγορά και με την παραγωγή νέων πιο ανταγωνιστικών προϊόντων να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας.

Η εν λόγω μορφή συναντάται συχνά αφού με μικρές διαφοροποιήσεις τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της, ταυτίζονται με αυτά της κοινοπραξίας (Μελάς & Πολλάλης, 2005).

2.4. Βασικοί τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Οι βασικοί τύποι των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων καθορίζονται ανάλογα με την κατεύθυνση, το κίνητρο της Άμεσης Ξένης Επένδυσης και τον τρόπο οργάνωσης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

Με βάση την κατεύθυνση διακρίνουμε τις εσωτερικές και εξωτερικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.

Εσωτερικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις έχουμε όταν ξένα κεφάλαια επενδύονται σε εγχώριους πόρους. Αυτού του τύπου η επένδυση ενθαρρύνεται από την ύπαρξη, χαμηλών επιτοκίων δανεισμού, ευνοϊκού φορολογικού συστήματος, διευκολύνσεων και παροχών. Αντιθέτως αποθαρρύνονται όταν δεν υπάρχει το υπόβαθρο ικανοποίησης των απαιτήσεων και υπάρχουν περιορισμοί και όρια ιδιοκτησίας.

Οι εξωτερικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις που συχνά αποκαλούνται και άμεσες επενδύσεις του εξωτερικού, υφίστανται όταν εγχώρια κεφάλαια επενδύονται σε εξωτερικούς πόρους. Ενισχύονται από την κυβερνητική πολιτική μείωσης του επιχειρηματικού κινδύνου. Ενώ αντίστοιχα περιορίζονται από την ύπαρξη, φορολογικών κινήτρων ή αντικινήτρων και στενών υποκατάστατων προϊόντων εγχώριας παραγωγής. Κυβερνητικές πολιτικές που προωθούν κρατικοποιήσεις επιχειρήσεων καθώς και η υποστήριξη από το κράτος κοινωνικών ομάδων όπως αγροτών και εργατών, επίσης αποτελούν λόγους αποθάρρυνσης αυτού του τύπου επένδυσης (Κοκκίνου & Ψυχάρης, 2004).

Ανάλογα με το κίνητρο που έχει η επιχείρηση που πραγματοποιεί την ξένη επένδυση έχουμε τους εξής τύπους Άμεσων Ξένων Επενδύσεων:

Πρώτον, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για αναζήτηση νέων αγορών. Σ' αυτή την περίπτωση στόχος της επιχείρησης που πραγματοποιεί την επένδυση είναι να αποκτήσει, να διατηρήσει ή να αυξήσει την παρουσία της σε μία ξένη αγορά και σε γειτονικές αυτής.

Πέραν από το μέγεθος των αγορών αυτών, καθοριστικό ρόλο για την επιλογή αυτού του τύπου επένδυσης αποτελούν, η ύπαρξη μεγάλου αριθμού καταναλωτών και προμηθευτών, η προσαρμογή του παραγόμενου προϊόντος στις προτιμήσεις και τις ανάγκες των εγχώριων καταναλωτών, η μείωση του κόστους παραγωγής και η αντιμετώπιση των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων (Μελάς & Πολλάλης, 2005).

Δεύτερον, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για αναζήτηση αποτελεσματικότητας. Η επιχείρηση που πραγματοποιεί μία τέτοιου τύπου επένδυση, έχει ως κίνητρο την εκμετάλλευση των ευνοϊκών παραγόντων της χώρας υποδοχής, όπως για παράδειγμα οι χαμηλές αποδοχές των εργαζομένων που θα της επιτρέψουν να αποκομίσει οφέλη όπως, μείωση του κόστους παραγωγής, ελαχιστοποίηση του επιχειρηματικού κινδύνου και οικονομίες κλίμακας.

Τρίτον, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για αναζήτηση στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων. Τέτοιου τύπου επενδύσεις υλοποιούν επιχειρήσεις που προσβλέπουν στη διατήρηση και αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας τους με την εξαγορά άλλων επιχειρήσεων, αποσκοπώντας στην αποτροπή απώλειας κάποιου πόρου από

ανταγωνιστική επιχείρηση. Αυτός ο τύπος Άμεσης Ξένης Επένδυσης συναντάται συχνά σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας.

Τέταρτον, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για αναζήτησης πλουτοπαραγωγικών πόρων. Με την επένδυση αυτή, η επιχείρηση αναζητά πλουτοπαραγωγικές πηγές που είτε δεν υπάρχουν διαθέσιμες στη χώρα της είτε είναι πιο φθηνές και αποτελεσματικές από τις εγχώριες που εκείνη τη στιγμή χρησιμοποιούσε. Τέτοιες πηγές μπορεί να είναι φυσικοί πόροι, ορυκτά, πρώτες ύλες, φθηνή ανειδίκευτη εργασία ή οργανωτικές δεξιότητες και τεχνολογικές ικανότητες (Κοκκίνου & Ψυχάρης, 2004).

Λαμβάνοντας ως κριτήριο τον τρόπο οργάνωσης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης διακρίνουμε τις οριζόντιες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, τις κάθετες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις υποκατάστασης εισαγωγών καθώς και τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις αύξησης εξαγωγών.

Οριζόντιες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις πραγματοποιούνται όταν η επιχείρηση αναλαμβάνει την παραγωγή στη χώρα υποδοχής του ίδιου ακριβώς προϊόντος που παράγει και στη χώρα προέλευσης της. Η επιχείρηση επιλέγει αυτού του τύπου την επένδυση έναντι των εξαγωγών, γιατί είναι αποτελεσματικότερη η παραγωγή του προϊόντος στην αλλοδαπή αξιοποιώντας ταυτοχρόνως τα πλεονεκτήματα της χώρας υποδοχής όπως πατέντες ή διαφοροποιημένα προϊόντα (Λιαργκόβας, 2007).

Οι κάθετες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις διακρίνονται στις προς τα πίσω και στις προς τα μπροστά Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Οι προς τα πίσω Άμεσες Ξένες Επενδύσεις περιλαμβάνουν την παραγωγή στο εξωτερικό προϊόντων που βρίσκονται ένα ή περισσότερα στάδια πίσω από το τελικό προϊόν, δηλαδή προς τις πηγές των πρώτων υλών. Ενώ οι προς τα μπροστά Άμεσες Ξένες Επενδύσεις περιλαμβάνουν ένα ή περισσότερα στάδια μετά την παραγωγή του τελικού προϊόντος όπως για παράδειγμα δίκτυα διανομής και πώλησης (Μυλωνή & Γεωργόπουλος, 2015).

Ο τύπος της Άμεσης Ξένης Επένδυσης υποκατάστασης εισαγωγών, συναντάται όταν η επένδυση αφορά στην παραγωγή προϊόντος στη χώρα υποδοχής που μέχρι τότε συνήθιζαν να εισάγουν. Κύριοι παράγοντες μίας τέτοιας επένδυσης είναι η ύπαρξη υψηλών εισαγωγικών δασμών, το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής, οι προοπτικές ανάπτυξης της και το μεταφορικό κόστος.

Τέλος, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για αύξηση των εξαγωγών, πραγματοποιούνται κυρίως σε εξαγωγικούς κλάδους και αφορούν στην παραγωγή ενδιάμεσων ή τελικών προϊόντων. Τα ενδιάμεσα προϊόντα μεταφέρονται είτε στη χώρα της μητρικής εταιρείας είτε σε κάποια άλλη χώρα για να ενσωματωθούν στα τελικά προϊόντα. Τα τελικά προϊόντα εξάγονται τόσο στη χώρα προέλευσης όσο και στις χώρες υποδοχής. Βασικό κίνητρο αποτελεί η ενοποίηση όλων των θυγατρικών επιχειρήσεων που διαθέτει η μητρική με σκοπό την μεγιστοποίηση των συνολικών κερδών.

2.5. Επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής

Εκατοντάδες επιστημονικά βιβλία, διατριβές και άρθρα έχουν γραφτεί για τα κόστη και τα οφέλη των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων που προκύπτουν από αυτές στις χώρες υποδοχής. Σ' αυτή τη θεωρητική συζήτηση διακρίνουμε δύο γενικές θέσεις, τη θετική και την αρνητική.

Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι τόσο ο άμεσος όσο και ο έμμεσος αντίκτυπος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι προς όφελος των χωρών υποδοχής.

Ως προς τα άμεσα αποτελέσματα υποστηρίζουν ότι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη ή μεγέθυνση της οικονομίας. Ο προφανής λόγος είναι ότι συνιστούν μεταφορά κεφαλαίου, τεχνολογίας και διοικητικών δεξιοτήτων για την υλοποίηση της επενδυτικής δραστηριότητας. Μέσω της αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα υποδοχής, δημιουργούν θέσεις εργασίας, ενισχύουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξάνοντας τη φορολογική βάση και παρέχοντας έτσι πρόσθετα έσοδα από φόρους. Επιπλέον, συμβάλλουν στην στενότερη σύνδεση της οικονομίας υποδοχής με την παγκόσμια αγορά. Τέλος υποστηρίζουν ότι οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις βελτιώνουν το ισοζύγιο πληρωμών μέσω της υποκατάστασης των εισαγωγών, της δημιουργίας εξαγωγών ή αποτελεσματικών επενδύσεων.

Υποστηρίζεται ότι υπάρχουν και τρία έμμεσα θετικά αποτελέσματα.: Πρώτον, οι πολυεθνικές εταιρείες που επενδύουν στην αλλοδαπή χώρα δύναται να εμψυχούν σε αυτή, επιχειρηματικότητα, νέες μορφές διοίκησης, νέα εργασιακή

κουλτούρα και πιο δυναμικές ανταγωνιστικές πρακτικές. Δεύτερον, συμβάλλουν στην αναβάθμιση των εγχώριων πόρων και ικανοτήτων μέσω των αποτελεσμάτων διάχυσης. Τρίτον, ενισχύεται η εθνική ευημερία, η εθνική οικονομία έρχεται σε επαφή με πολιτικά και οικονομικά συστήματα άλλων χωρών, με αξίες και δομές ζήτησης ξένων νοικοκυριών, με νέες εργασιακές και επιχειρηματικές πρακτικές.

Στον αντίποδα οι επικριτές αναφέρουν τέσσερις αρνητικούς άμεσους αντίκτυπους των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής. Πρώτον υποστηρίζουν ότι μεταφέρονται ελάχιστοι ή λάθος είδος πόρων ή στοιχείων ενεργητικού στην εγχώρια οικονομία. Οι εγχώριες επιχειρήσεις πολλές φορές αδυνατούν να απορροφήσουν τη νέα τεχνογνωσία, τεχνολογία και να ανταγωνιστούν της πολυεθνικές εταιρείες με αποτέλεσμα να χάνουν ένα μεγάλο μέρος του μεριδίου τους από την εγχώρια και διεθνή αγορά. Επίσης, οι ξένες επιχειρήσεις δύναται να μην μπορούν να προσαρμοστούν στις τοπικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες και τελικά να μην παράσχουν επιπλέον κεφάλαιο. Δεύτερον, οι πολυεθνικές εταιρείες δεν συμβάλλουν στα εγχώρια έσοδα από φόρους, γιατί χρησιμοποιούν τιμές μεταβίβασης και άλλους μηχανισμούς για τη μείωση των πληρωτέων φόρων. Τρίτον, οι πολυεθνικές εταιρείες συνήθως προωθούν έναν καταμερισμό εργασίας προσαρμοσμένο στα παγκόσμια συμφέροντα τους που μπορεί να μη σχετίζεται με το δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας υποδοχής. Τέταρτον, οι δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιρειών δυσχεραίνουν το ισοζύγιο πληρωμών με εισαγωγές από τη χώρα προέλευσης, με πληρωμές δικαιωμάτων και με τον επαναπατρισμό των κερδών.

Επιπροσθέτως οι επικριτές ισχυρίζονται ότι υπάρχουν τέσσερις έμμεσες αρνητικές επιδράσεις στη χώρα υποδοχής. Πρώτον, πολλές φορές η ξένη κουλτούρα ως προς την άσκηση της επιχειρηματικότητας, οι τρόποι διοίκησης και η διαχείριση των εργασιακών ζητημάτων, να μην μπορούν να προσαρμοστούν ή όπου χρειάζεται να αλλάξουν την εγχώρια επιχειρηματική κουλτούρα. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις λόγω του μεγέθους τους και της αφθονίας των οικονομικών πόρων που διαθέτουν μπορούν πολύ ευκολότερα από τις εγχώριες να πραγματοποιήσουν οικονομίες κλίμακας, δηλαδή να αυξάνουν την παραγωγή τους χωρίς αντίστοιχη αύξηση του κόστους τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσουν σε έναν μη αποδεκτό βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς. Δεύτερον, οι ξένες εταιρείες μπορεί να περιορίσουν την αναβάθμιση των

τοπικών πόρων και δεξιοτήτων οδηγώντας την εγχώρια παραγωγή σε χαμηλής αξίας δραστηριότητες και εισάγοντας ένα μεγάλο μέρος ενδιάμεσων προϊόντων υψηλής αξίας. Τρίτον, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις είναι σε θέση να προβαίνουν σε δαπανηρές διαφημιστικές εκστρατείες οι οποίες δεν μπορούν να ακολουθηθούν από τις τοπικές επιχειρήσεις και μέσω αυτών να εισάγονται αμφισβητούμενες αξίες, των επιχειρηματικών συνηθειών, των εργασιακών πρακτικών, περιβαλλοντικών και καταναλωτικών προτύπων. Τέλος, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις λόγω της οικονομικής δύναμης τους, μπορεί να παρέμβουν άμεσα στην εκλογική διαδικασία της χώρας υποδοχής και να ασκήσουν επιρροή στην εθνική κυβέρνηση (O'Brien & Williams, 2011, σσ. 253-254).

Όπως προαναφέρθηκε υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία όσον αφορά στις επιδράσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής, εν κατακλείδι υπάρχει ένα τμήμα της βιβλιογραφίας που ισχυρίζεται ότι οι ξένες επενδύσεις ωφελούν μία χώρα αν εκείνη διαθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο απορροφητικής ικανότητας, δηλαδή δεξιότητες που της επιτρέπουν να υιοθετήσει τις ικανότητες και μεθόδους των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα αναφέρεται ένα ελάχιστο επίπεδο ανθρώπινου κεφαλαίου που πρέπει να διαθέτει η χώρα υποδοχής, προκειμένου να επωφεληθεί από τις δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιρειών.

Επίσης, ανάλογα με τον τύπο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων υπάρχει και διαφορετική επίπτωση στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας υποδοχής. Σε κάθε περίπτωση το αποτέλεσμα δεν είναι ξεκάθαρο, ωστόσο μπορεί να υποστηριχθεί ότι όσο μεγαλύτερη είναι η προστιθέμενη αξία της παραγωγής μίας θυγατρικής επιχείρησης τόσο πιθανότερο είναι οι θετικές επιπτώσεις να καλύψουν τις αρνητικές, στο ισοζύγιο πληρωμών.

Το γεγονός ωστόσο ότι όλα τα κράτη αναπτύσσουν πολιτικές προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, αποδεικνύει μάλλον την επικράτηση των θετικών έναντι των αρνητικών αποτελεσμάτων (Κοτταρίδη, 2014).

2.6. Επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα προέλευσης

Τα τελευταία χρόνια υπό το πρίσμα της περιφερειακής ολοκλήρωσης όπως αυτή εξελίσσεται, όπου νέες μεγάλες αγορές αναδύονται και επομένως αποτελούν πόλο έλξης για τις πολυεθνικές εταιρείες, έχει επανέλθει η συζήτηση για τις επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για τις χώρες προέλευσης.

Η βιβλιογραφία σε ένα μεγάλο μέρος της έχει ασχοληθεί με τη σχέση των εκροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και των εξαγωγών. Το ζήτημα που προκύπτει είναι αν η παραγωγή των θυγατρικών επιχειρήσεων υποκαθιστά τις εξαγωγές της χώρας προέλευσης της μητρικής ή λειτουργεί συμπληρωματικά δηλαδή συμβάλλει στην αύξηση τους.

Οι πρώτες θεωρίες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων θεωρούν ότι οι επιχειρήσεις πραγματοποιούν ξένη επένδυση σε άλλη χώρα από τη χώρα προέλευσης τους, προκειμένου να παρακάμψουν τα εμπόδια του εμπορίου και σε αυτή την περίπτωση η παραγωγή των θυγατρικών επιχειρήσεων υποκαθιστά τις εξαγωγές της χώρας προέλευσης.

Ωστόσο πληθώρα εμπειρικών μελετών συνηγορούν στη συμπληρωματική σχέση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και των εξαγωγών της χώρας προέλευσης. Η συμπληρωματικότητα οφείλεται στο γεγονός ότι η ίδρυση και η λειτουργία των θυγατρικών επιχειρήσεων απαιτεί τη χρήση ενδιάμεσων προϊόντων τα οποία προμηθεύει η μητρική εταιρεία, επομένως αυτές οι ενδοεπιχειρησιακές συναλλαγές συμβάλλουν στις εξαγωγές της χώρας προέλευσης. (Κοτταρίδη, 2014).

Άλλες μελέτες εξετάζουν τη σχέση μεταξύ εκροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και απασχόλησης στη χώρα προέλευσης. Σ' αυτές γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ κάθετων και οριζόντιων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Στις κάθετες επενδύσεις προκειμένου να αξιοποιηθεί το ανταγωνιστικό κόστος των παραγωγικών συντελεστών, ενδέχεται να μειωθεί η εγχώρια απασχόληση καθώς μέρος της παραγωγής μεταφέρεται στην αλλοδαπή. Ωστόσο η Κοτταρίδη (2014, σ. 4) υποστηρίζει ότι *«καθώς υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες που αφορούν στις κάθετες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, δεν είναι σαφές το τελικό αποτέλεσμα. Λόγω της αναδιάρθρωσης της παραγωγικής αλυσίδας, ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης και επομένως αυξάνονται τα μερίδια αγοράς της τόσο εγχώρια όσο και διεθνώς»*.

Οι οριζόντιες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις πραγματοποιούνται για να εξυπηρετήσουν τη ζήτηση της αλλοδαπής χώρας επομένως στην ουσία υποκαθιστούν τις εξαγωγές της οικονομίας προέλευσης. Την ίδια στιγμή όμως δημιουργείται ζήτηση για ενδιάμεσα προϊόντα και υπηρεσίες από την μητρική προς τη θυγατρική και το τελικό αποτέλεσμα ως προς την απασχόληση μπορεί να είναι θετικό.

Είτε οι εκροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι οριζόντιες είτε κάθετες, υπάρχει αυξημένη ανάγκη για οργάνωση, συντονισμό και έλεγχο των λειτουργιών τόσο της μητρικής όσο και της θυγατρικής εταιρείας. Η διεκπεραίωση αυτών των απαιτητικών διοικητικών εργασιών απαιτούν εξειδικευμένη εργασία και εργαζόμενους υψηλών δεξιοτήτων, μεταβάλλοντας τη σύνθεση της απασχόλησης της μητρικής εταιρείας (Κοτταρίδη, 2014).

Ένα άλλο ζήτημα των επιπτώσεων των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα προέλευσης αφορά στις δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογίας. Ελλοχεύει δηλαδή ο κίνδυνος διαφυγής των τεχνολογικών δραστηριοτήτων από την επενδύτρια χώρα στις χώρες υποδοχής. Ωστόσο η ίδρυση των θυγατρικών επιχειρήσεων γίνεται σε συγκεκριμένες τοποθεσίες με σκοπό να αξιοποιηθούν γνώσεις και ικανότητες που υπάρχουν εκεί. Σύμφωνα με την Κοτταρίδη (2014), η επενδύτρια χώρα μπορεί να ευνοηθεί εάν οι θυγατρικές μεταφέρουν τεχνολογικές γνώσεις στη μητρική τους και αυτή η προς τα πίσω μεταφορά της τεχνολογίας να επιδράσει θετικά στις εγχώριες επιχειρήσεις που δεν είναι διεθνοποιημένες.

Άλλη πτυχή των επιπτώσεων των εκροών ξένων επενδύσεων είναι αυτή που σχετίζεται με τις εγχώριες επενδύσεις. Υποστηρίζεται ότι καθώς επενδύεται κεφάλαιο στο εξωτερικό, οι εγχώριες επενδύσεις συρρικνώνονται. Η Κοτταρίδη (2014, σ. 5) αναφέρει ότι αυτό θα ίσχυε στην περίπτωση που *«τα επενδυμένα κεφάλαια στο εξωτερικό αφορούν στο σύνολο των διαθέσιμων προς επένδυση κεφαλαίων της χώρας προέλευσης»*. Όμως η ανάγκη των θυγατρικών επιχειρήσεων για ενδιάμεσα προϊόντα και υπηρεσίες που αποτελούν εξαγωγές της μητρικής, ενισχύουν την επενδυτική δραστηριότητα της και κατ' επέκταση της χώρας. Οι εμπειρικές ενδείξεις συνηγορούν στη συμπληρωματική σχέση εκροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και των εγχώριων επενδύσεων.

Παρ' όλο της ύπαρξης αντικρουόμενων απόψεων, το γενικό συμπέρασμα που απορρέει είναι υπέρ των θετικών επιπτώσεων των εκροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες προέλευσης. Οι θετικές επιπτώσεις εστιάζονται στη προς τα πίσω μεταφορά τεχνολογίας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων μέσω της εξειδίκευσης και των οικονομιών κλίμακας που επιτυγχάνουν διεθνώς (Κοτταρίδη, 2014).

2.7. Το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning για την ερμηνεία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Ο John Dunning ήδη από τη δεκαετία του 1950 μιλούσε για τους προσδιοριστικούς παράγοντες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και ανέπτυξε το 1977 ένα μοντέλο ερμηνείας της διεθνούς παραγωγής, το οποίο αποκαλεί εκλεκτικό υπόδειγμα ή υπόδειγμα OLI. Το υπόδειγμα αυτό στην ουσία περιλαμβάνει τις κυριότερες θεωρίες που αναπτύχθηκαν από τη δεκαετία του 1960 και αφορά σε όλους τους τύπους Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Εξηγεί την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από μία επιχείρηση σε μία ξένη χώρα με την ταυτόχρονη ύπαρξη τριών πλεονεκτημάτων, ιδιοκτησίας, τοποθεσίας και εσωτερίκευσης.

Πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας ή τύπου O – Ownership.

Τα πλεονεκτήματα αυτά, προσδίδουν κάποιο βαθμό μονοπωλιακής δύναμης στην επιχείρηση. Πρόκειται για ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που διαθέτει, όπως συγκεκριμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία, διοικητική δομή, δεξιότητες μάνατζμεντ και μάρκετινγκ, νέες πατέντες στα προϊόντα ή στην παραγωγική διαδικασία, που της επιτρέπουν να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές.

Πλεονεκτήματα τοποθεσίας ή τύπου L – Location.

Η κατηγορία αυτή, αναφέρεται στα χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής τα οποία της προσδίδουν πλεονεκτήματα ανάλογα με την επιχειρηματική της δράση και το βαθμό ανταγωνιστικότητας της.

Τέτοια χαρακτηριστικά είναι το υπάρχον και δυνητικό μέγεθος της αγοράς, το κόστος μεταφοράς και τα εμπόδια εμπορίου, το κόστος εργασίας, η ύπαρξη υποδομών, η ύπαρξη συγκεκριμένων παραγωγικών εισροών, η ενέργεια, η κυβερνητική πολιτική προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, το φιλικό προς τις επιχειρήσεις θεσμικό περιβάλλον, οι πολιτιστικοί και εν γένει οικονομικοί και πολιτικοί δεσμοί με τη χώρα προέλευσης.

Πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης ή τύπου I – Internalization.

Πρόκειται για πλεονεκτήματα που μπορεί να αποκομίσει μία επιχείρηση αν αξιοποιήσει ενδοεπιχειρησιακά τα ιδιοκτησιακά πλεονεκτήματα της. Η απόφαση της επιχείρησης να εσωτερικεύσει το ιδιοκτησιακό της πλεονέκτημα εξαρτάται από το πόσο ισχυρό είναι αυτό και κατά πόσο της προσφέρει προνομιακή θέση έναντι των ανταγωνιστών της.

Τα πλεονεκτήματα αυτά επιτρέπουν στην επιχείρηση να αποφύγει, το κόστος διαπραγμάτευσης και εποπτείας που θα είχε αν προχωρούσε σε συνεργασία με μία τοπική επιχείρηση ή το διοικητικό κόστος που απαιτούνταν για τον εντοπισμό ενδιαφερομένου και του συνακόλουθου κόστους διαπραγμάτευσης αν επέλεγε για παράδειγμα τη λύση της αδειοδότησης (licensing).

Με βάση τις παραπάνω κατηγορίες πλεονεκτημάτων που διακρίνει ο Dunning, η ανάληψη των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων προκύπτει με διαδοχικά βήματα:

1. Η επιχείρηση πρέπει να διαθέτει μία σειρά ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων έναντι των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που ήδη δραστηριοποιούνται στην αγορά ή έναντι επιχειρήσεων που προσβλέπουν να εισέλθουν σε αυτήν την αγορά.
2. Στη συνέχεια, η επιχείρηση καλείται να επιλέξει τον πιο αποτελεσματικό τρόπο εκμετάλλευσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της. Έχει δηλαδή, να επιλέξει μεταξύ των αγοραίων μεθόδων όπως συμφωνίες αδειοδότησης(licensing) και δικαιόχρησης (franchising) και της οργάνωσης εσωτερικών αγορών. Το κριτήριο επιλογής είναι τα πλεονεκτήματα τύπου I – εσωτερίκευσης που ενυπάρχουν σε κάθε συναλλαγή. Η ύπαρξη τέτοιων

πλεονεκτημάτων οδηγεί στην επιλογή της ενδοεπιχειρησιακής ολοκλήρωσης των αγορών.

- Εφόσον η επιχείρηση αποφασίσει την οργάνωση εσωτερικών αγορών, καλείται να επιλέξει μεταξύ Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και διεθνούς εμπορίου. Το κριτήριο επιλογής είναι ο βαθμός συμπληρωματικότητας των πλεονεκτημάτων τύπου L – τοποθεσίας, που διαθέτει η ξένη αγορά προς τα πλεονεκτήματα τύπου O – ιδιοκτησίας και I – εσωτερίκευσης που διαθέτει η επιχείρηση. Ο υψηλός βαθμός συμπληρωματικότητας οδηγεί στην ανάληψη Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Σύμφωνα με τον Dunning αν υπάρχει μόνο το πλεονέκτημα ιδιοκτησίας η επιχείρηση θα επιλέξει μία αγοραία μέθοδο όπως για παράδειγμα το licensing ως μορφή διεθνοποίησης. Αν συντρέχουν τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και εσωτερίκευσης είναι προς το συμφέρον της επιχείρησης να παραγάγει το προϊόν στη χώρα της και να το εξάγει. Εάν όμως συνυπάρχουν και τα τρία πλεονεκτήματα είναι προς το συμφέρον της να προχωρήσει σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.

Πίνακας 2.1.

Κριτήρια επιλογής μεταξύ διάφορων μορφών διεθνούς παραγωγής

Τύπος διεθνούς παραγωγής	Πλεονέκτημα α ιδιοκτησίας τύπου O	Πλεονέκτημα τοποθεσίας τύπου L	Πλεονέκτημα εσωτερίκευσης τύπου I
ΑΞΕ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Licensing	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Διεθνές Εμπόριο	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Πηγή: Dunning (1981) & Κυρκιλής (2010, σ. 156)

Όσο περισσότερα θα είναι τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας μία επιχείρησης, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η τάση διεθνοποίησης της. Όσο θα αυξάνονται τα

πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης της επιχείρησης τόσο θα δημιουργούνται και οι προϋποθέσεις για να πραγματοποιήσει Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, οι οποίες θα προκύψουν εντέλει αν διαπιστωθεί ότι ταυτόχρονα υπάρχουν σημαντικά για αυτήν πλεονεκτήματα τοποθεσίας.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα η σημασία των τριών αυτών πλεονεκτημάτων διαφέρουν μεταξύ των επιχειρήσεων, κλάδων και χωρών (Κυρκιλής, 2010).

2.8. Παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Σύμφωνα με το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning οι παράγοντες που μπορεί να διαθέτει μία χώρα σε συνδυασμό με τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και εσωτερίκευσης που μπορεί να κατέχει μία επιχείρηση, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε αυτήν.

Ένας σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής. Έχει παρατηρηθεί ότι πολυπληθείς χώρες με μεγάλη οικονομική ανάπτυξη τείνουν να προσελκύουν ξένες επενδύσεις. Το μεγάλο μέγεθος της αγοράς, δίνει τη δυνατότητα στις πολυεθνικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ανταγωνιστική τους θέση, μέσω της παραγωγής ενός αριθμού συσχετισμένων προϊόντων και την αξιοποίηση τυχόν οικονομιών κλίμακας. Επίσης, όσο υψηλότερο είναι το Α.Ε.Π. μίας χώρας τόσο οικονομικά ανεπτυγμένη είναι η χώρα, παρέχοντας στους επενδυτές αίσθημα ασφάλειας και παράλληλα αυξημένη αγοραία ζήτηση για τα προϊόντα της επιχείρησης τους.

Ένας άλλος παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη από τους επενδυτές αν θα πραγματοποιήσουν μία Άμεση Ξένη Επένδυση, είναι η οικονομική σταθερότητα της χώρας υποδοχής. Ο ρυθμός πληθωρισμού και το ποσοστό ανεργίας, αποτελούν δύο από τους βασικούς παράγοντες που προσδιορίζουν το βαθμό οικονομικής σταθερότητας μίας οικονομίας.

Υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού σε μία χώρα, δείχνουν οικονομική αστάθεια και αποθαρρύνουν τους ξένους επενδυτές, οι οποίοι δεν μπορούν να προσδιορίσουν εκ των προτέρων την καθαρή παρούσα αξία της επένδυσης τους και επιπλέον οι υψηλοί

ρυθμοί πληθωρισμού αυξάνουν το κόστος χρήσης του κεφαλαίου και μειώνουν τα κέρδη της επιχείρησης.

Το ποσοστό ανεργίας μίας χώρας αποτελεί τη δεύτερη μεταβλητή προσδιορισμού της οικονομικής σταθερότητας της, ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρο αν επηρεάζει θετικά ή αρνητικά την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η ύπαρξη υψηλών ποσοστών ανεργίας στη χώρα υποδοχής, μπορεί να αξιολογηθεί ως θετικό στοιχείο από τους επενδυτές, βλέποντας το ως ευκαιρία να στελεχώσουν γρήγορα τη θυγατρική επιχείρηση με εργατικό δυναμικό χαμηλού κόστους. Από την άλλη μπορεί να το εκ λάβουν ως αντικίνητρο, γιατί συνήθως οι χώρες με υψηλά ποσοστά ανεργίας, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών ταμείων τους, καθορίζουν υψηλά ποσοστά εργοδοτικών εισφορών, που επιβαρύνουν τα λειτουργικά κόστη των επιχειρήσεων (Vijayakumar, Sridharan, & Rao, 2010).

Επίσης σημαντική είναι η πολιτική σταθερότητα της χώρας υποδοχής. Ένα σταθερό πολιτικό περιβάλλον παρέχει την ασφάλεια στους ξένους επενδυτές ότι η νομοθεσία, οι κανονισμοί και οι εμπορικές συμφωνίες που διέπουν τις αγορές και τις επενδύσεις τους θα παραμείνουν αμετάβλητα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όσο μικρότερος είναι ο πολιτικός κίνδυνος σε μία χώρα υποδοχής τόσο πιο ελκυστική γίνεται στις ξένες επενδύσεις.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι και οι κυβερνητικές πολιτικές στη χώρα υποδοχής. Αν οι κυβερνητικές πολιτικές εφαρμόζονται με μέτρα όπως υψηλά δασμολόγια και υψηλή φορολογία, που αυξάνουν το κόστος των επενδύσεων και μειώνουν τα ποσοστά αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, λειτουργούν ανασταλτικά για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Αντιθέτως οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προσελκύνονται από χώρες, που προωθούν το διεθνές εμπόριο, συμβάλλουν στην απελευθέρωση κλειστών κλάδων και γενικότερα υιοθετούν φιλελεύθερες πολιτικές (Vijayakumar, Sridharan, & Rao, 2010).

Ισχυρό πλεονέκτημα αποτελεί το κόστος και οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού. Το χαμηλό κόστος της εργασίας σε μία χώρα αυξάνει την πιθανότητα να πραγματοποιηθούν σε αυτή Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, ιδιαίτερα αν πρόκειται για θυγατρικές επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας. Επίσης η ύπαρξη υψηλής εξειδίκευσης

εργαζομένων επηρεάζει θετικά τους ξένους επενδυτές κυρίως αν οι επενδύσεις αφορούν παραγωγικούς τομείς εντάσεως εξειδικευμένης εργασίας.

Έναν παράγοντα που εξετάζουν οι ξένοι επενδυτές είναι η διαθεσιμότητα των πρώτων υλών και μέσων εξυπηρέτησης του εμπορίου. Χώρες με πλουτοπαραγωγικούς πόρους ελκύουν τους επενδυτές και οι κατάλληλες υποδομές, οι οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες, ο ηλεκτρισμός, η ύδρευση, οι τηλεπικοινωνίες και τα ποιοτικά δίκτυα διανομής, είναι απαραίτητα για την πραγματοποίηση των επενδύσεων.

Καθοριστικό ρόλο για την προσέλκυση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παίζουν η ύπαρξη διαφάνειας στην κυβερνητική πολιτική, η έλλειψη διαφθοράς και γραφειοκρατίας στο δημόσιο τομέα. Το κράτος θα πρέπει να εγγυάται την ίση μεταχείριση και να μην ασκεί περιοριστικές πολιτικές για τις ξένες επενδύσεις. Η ύπαρξη διαφάνειας δημιουργεί σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ επιχείρησης και κράτους και προωθεί το θεμιτό ανταγωνισμό. Οι πολύπλοκες χρονοβόρες διαδικασίες, οι κρατικές διοικητικές αγκυλώσεις, θεωρούνται ανασταλτικοί παράγοντες για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων (Κοτταρίδη & Γιακούλας, 2013). Εν ολίγοις, οι ξένοι επενδυτές εξετάζουν το κατά πόσο γρήγορα, εύκολα και με το ελάχιστο κεφάλαιο μπορούν να ξεκινήσουν τις επενδύσεις τους στη χώρα υποδοχής.

Εντέλει οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αξιολογούν τα πλεονεκτήματα που παρέχει η χώρα ανάλογα, με το κλάδο που δραστηριοποιούνται, τη χώρα προέλευσης τους, τις δυνατότητες τους και τον στρατηγικό σχεδιασμό τους και λαμβάνουν την απόφαση να πραγματοποιήσουν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ή να ακολουθήσουν άλλες αγοραίες μεθόδους.

2.9. Η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας

Στην παρούσα ενότητα με γνώμονα το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning και τους προαναφερόμενους παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, διερευνάται με τη χρήση του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI), αν η

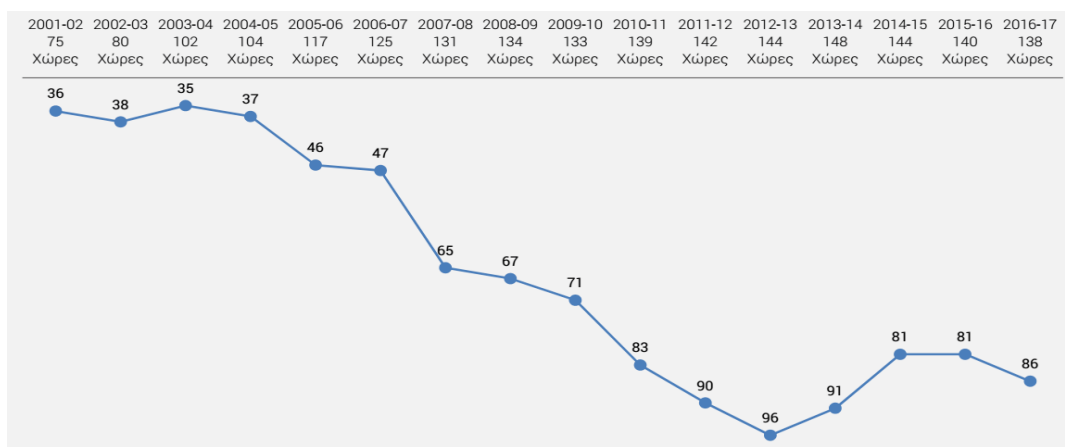
Ελλάδα προσδίδει πλεονεκτήματα τοποθεσίας στις ξένες επιχειρήσεις με διεθνικό προσανατολισμό.

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ δημοσιεύει την έκθεση ανταγωνιστικότητας η οποία συγκεντρώνει το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Με το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI), ο οποίος συνεκτιμά και υπολογίζει τους μικροοικονομικούς και μακροοικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εθνική ανταγωνιστικότητα, η έκθεση αξιολογεί το τοπίο ανταγωνιστικότητας 138 οικονομιών. Για την κατάρτιση του μετρά τις επιδόσεις των χωρών σε δώδεκα βασικούς πυλώνες ανταγωνιστικότητας που ο καθένας απαρτίζεται από ένα πλήθος μεταβλητών, οι οποίοι σταθμίζονται με διαφορετικά βάρη, ανάλογα με τη σπουδαιότητα τους στην επίτευξη της εθνικής ανταγωνιστικότητας.

Η κατάταξη της Ελλάδας για το χρονικό διάστημα 2001 – 2016, σύμφωνα με το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας, παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2.1. Η πορεία της Ελλάδας όπως προκύπτει στον παγκόσμιο χάρτη ανταγωνιστικότητας, δεν έχει θετικές διακυμάνσεις, με την ελληνική οικονομία να χάνει συνεχώς έδαφος έναντι των διεθνών ανταγωνιστών της. Ο Δείκτης Ανταγωνιστικότητας είναι μέτριος τα έτη 2001 έως και 2016, καθώς κυμαίνεται μεταξύ 4,00 και 4,58 βαθμών, με κλίμακα μέτρησης 1 – ελάχιστη ανταγωνιστικότητα έως 7 – μέγιστη ανταγωνιστικότητα. Η Ελλάδα την περίοδο 2014 - 2015 κατείχε την 81η θέση μεταξύ 144 χωρών ενώ ένα χρόνο νωρίτερα βρισκόταν στην 91η θέση της σχετικής κατάταξης.

Διάγραμμα 2.1

Κατάταξη της Ελλάδας σύμφωνα με το δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας

Πηγή: Έκθεση ΣΕΠΕ (2016)

Σύμφωνα με την έκθεση Global Competitiveness Report 2016 - 2017 του World Economic Forum, η Ελλάδα συνεχίζει να χάνει έδαφος στην ανταγωνιστικότητα, με τη χώρα να καταλαμβάνει την 86^η θέση μεταξύ 138 χωρών έχοντας απολέσει πέντε θέσεις από την προηγούμενη αξιολόγηση που κατείχε την 81^η θέση μεταξύ 140 χωρών.

Η ελληνική οικονομία, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.2, με γενική βαθμολογία 4,00 το 2016, έχει να διανύσει μακρύ δρόμο για να προσεγγίσει τις οικονομίες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της κατάταξης. Για όγδοη συνεχόμενη χρονιά η Ελβετία κατέχει την πρώτη θέση με βαθμολογία 5,81, την Σιγκαπούρη επίσης για όγδοη συνεχόμενη φορά να κατατάσσεται στη δεύτερη θέση με βαθμολογία 5,72 και ακολουθούν οι Η.Π.Α. με βαθμολογία 5,70. Από την 4η μέχρι και την 7η θέση στην κατάταξη της λίστας με τις πιο ανταγωνιστικές οικονομίες του πλανήτη καταλαμβάνουν ευρωπαϊκές χώρες, η Ολλανδία (5,57), η Γερμανία (5,50), η Σουηδία (5,53) και το Ηνωμένο Βασίλειο (5,49). Η Ιαπωνία (5,48) και το Χονγκ Κονγκ (5,49) ακολουθούν, ενώ η Φινλανδία (5,44) συμπληρώνει τη δεκάδα των πιο ανταγωνιστικών οικονομιών.

Στον αντίποδα, τη χειρότερη επίδοση παγκόσμια στη αξιολόγηση του 2016 - 2017 κατέχει η Υεμένη (με βαθμολογία 2,74) καταλαμβάνοντας την τελευταία θέση της σχετικής λίστας.

Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας συγκεντρώνει ανάλογες επιδόσεις με το Μαυροβούνιο (82η θέση), την Κύπρο (83η), τη Ναμίμπια (84η) και την Ουκρανία (85η), πετυχαίνοντας ελαφρά χειρότερη βαθμολογία από αυτές. Βρίσκεται δε σε ελαφρώς καλύτερη μοίρα από την Αλγερία (στην 87η θέση) και την Ονδούρα (στην 88^η θέση).

Πίνακας 2.2

Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας – Κατάταξη χωρών

GCI 2016 - 2017				GCI 2015 - 2016			
ΧΩΡΑ/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ¹	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ²	+/-	ΧΩΡΑ/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ¹	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ²	+/-
1 Ελβετία	5,81	1	0	70 Μαρόκο	4,20	72	2
2 Σιγκαπούρη	5,72	2	0	71 Σρι Λάνκα	4,19	68	-3
3 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	5,70	3	0	72 Μπαρμίνττος	4,19	Δ/Δ	-
4 Ολλανδία	5,57	5	1	73 Ουρουγουάη	4,17	73	0
5 Γερμανία	5,50	4	-1	74 Κροατία	4,15	77	-3
6 Σουηδία	5,53	9	3	75 Τζαμάικα	4,13	86	11
7 Ηνωμένο Βασίλειο	5,49	10	3	76 Ιράν	4,12	74	-2

Πίνακας 2.2. Συνέχεια

8	Ιαπωνία	5,48	6	-2	77	Τατζικιστάν	4,12	80	3
9	Χονγκ Κονγκ	5,49	7	-2	78	Γουατεμάλα	4,08	78	0
10	Φινλανδία	5,44	8	-2	79	Αρμενία	4,07	82	3
11	Νορβηγία	5,44	11	0	80	Αλβανία	4,06	93	13
12	Δανία	5,35	12	0	81	Βραζιλία	4,06	75	-6
13	Νέα Ζηλανδία	5,31	16	3	82	Μαυροβούνιο	4,05	70	-12
14	Ταϊβάν, Κίνα	5,28	14	1	83	Κύπρος	4,04	65	-28
15	Καναδάς	5,27	13	-2	84	Ναμίμπια	4,02	85	1
16	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	5,26	17	1	85	Ουκρανία	4,00	79	-6
17	Βέλγιο	5,25	19	2	86	Ελλάδα	4,00	81	-5
18	Κατάρ	5,23	14	-4	87	Αλγερία	3,98	87	0
19	Αυστρία	5,22	23	4	88	Ονδούρα	3,98	88	0
20	Λουξεμβούργο	5,20	20	0	89	Καμπότζη	3,98	90	1
21	Γαλλία	5,20	22	1	90	Σερβία	3,97	94	4
22	Αυστραλία	5,19	21	-1	91	Εκουαδόρ	3,96	96	-15
23	Ιρλανδία	5,18	24	1	92	Άγιος Δομίνικος	3,94	98	6
24	Ισραήλ	5,18	27	3	93	Λάος	3,93	83	-10
25	Μαλαισία	5,16	25	-7	94	Τρινιδάδ και Τομπάγκο	3,93	89	-5
26	Δημοκρατία της Κορέας	5,03	26	0	95	Τυνησία	3,92	92	-3
27	Ισπανία	4,96	29	2	96	Κένυα	3,90	99	3
28	Κίνα	4,95	28	0	97	Μπουτάν	3,87	105	8
29	Σαουδική Αραβία	4,84	25	-4	98	Νεπάλ	3,87	100	2
30	Εσθονία	4,78	30	0	99	Ακτή Ελεφαντοστού	3,86	91	-8
31	Τσεχία	4,72	31	0	100	Μολδαβία	3,86	84	-16
32	Ισπανία	4,68	33	1	101	Λίβανος	3,84	101	0
33	Χιλή	4,64	35	2	102	Μογγολία	3,84	104	2
34	Ταϊλάνδη	4,64	32	-2	103	Νικαράγουα	3,81	108	5
35	Λιθουανία	4,60	36	1	104	Αργεντινή	3,81	106	2
36	Πολωνία	4,56	41	5	105	Ελ Σαλβαδόρ	3,81	95	-10
37	Αζερμπαϊτζάν	4,55	40	3	106	Μπαγκλαντές	3,80	107	1
38	Κουβέιτ	4,53	34	-4	107	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	3,80	111	4
39	Ινδία	4,52	55	16	108	Γκαμπόν	3,79	103	-5
40	Μάλτα	4,52	48	8	109	Αιθιοπία	3,77	109	0
41	Ινδονησία	4,52	37	-4	110	Πράσινο Ακρωτήριο	3,76	112	2
42	Παναμάς	4,51	50	8	111	Κιργιστάν	3,75	102	-9
43	Ρωσία	4,51	45	2	112	Σενεγάλη	3,74	110	-2
44	Ιταλία	4,50	43	-1	113	Ουγκάντα	3,69	115	2
45	Μαυρίκιος	4,49	46	1	114	Γκάνα	3,68	119	5
46	Πορτογαλία	4,48	38	-8	115	Αίγυπτος	3,67	116	1
47	Νότια Αφρική	4,47	49	2	116	Τανζανία	3,67	120	4
48	Μπαχρέιν	4,47	39	-9	117	Παραγουάη	3,65	118	1
49	Λετονία	4,45	44	-5	118	Ζάμπια	3,60	96	-22
50	Βουλγαρία	4,44	54	4	119	Καμερούν	3,58	114	-5
51	Μεξικό	4,41	57	6	120	Λεσότο	3,57	113	-7
52	Ρουάντα	4,41	58	6	121	Βολιβία	3,54	117	-4
53	Καζακιστάν	4,41	42	-11	122	Πακιστάν	3,49	126	4
54	Κόστα Ρίκα	4,41	52	-2	123	Γκάμπια	3,47	123	0
55	Τουρκία	4,39	51	-4	124	Μπενίν	3,47	122	-2
56	Σλοβενία	4,39	59	3	125	Μάλι	3,46	127	2
57	Φιλιππίνες	4,36	47	-10	126	Ζιμπάμπουε	3,41	125	-1
58	Μπρουνέι	4,35	Δ/Δ	-	127	Νιγηρία	3,39	124	-3
59	Γεωργία	4,32	66	7	128	Μαδαγασκάρη	3,33	130	2
60	Βιετνάμ	4,31	56	-4	129	Κονγκό	3,29	Δ/Δ	-
61	Κολομβία	4,30	61	0	130	Βενεζουέλα	3,27	132	2
62	Ρουμανία	4,30	53	-9	131	Λιβερία	3,21	129	-2
63	Ιορδανία	4,29	64	1	132	Σιέρα Λεόνε	3,16	137	5
64	Μποτσουάνα	4,29	71	7	133	Μοζαμβίκη	3,13	133	0
65	Σλοβακία	4,28	67	2	134	Μαλάουι	3,08	135	1
66	Ομάν	4,28	62	-4	135	Μπουρούντι	3,06	136	1
67	Περού	4,23	69	2	136	Τσαντ	2,95	139	3
68	ΠΓΔΜ (FYROM)	4,23	60	-8	137	Μαυριτανία	2,94	138	1
69	Ουγγαρία	4,20	63	-6	138	Υεμένη	2,74	Δ/Δ	-

■ Ευρώπη
■ Μέση Ανατολή & Βόρεια Αφρική
■ Ευρασία
■ Λατινική Αμερική & Καραϊβική
■ Βόρεια Αμερική
■ Ανατολική Ασία & Ειρηνικός
■ Υποσαχάρια Αφρική
■ Νότια Ασία

¹ Βαθμολογία από 1 έως 7. ² Η έκδοση 2015 - 2016 περιλάμβανε 140 χώρες. Δ/Δ: Δεν είναι διαθέσιμη.

Πηγή: Έκθεση ΣΕΠΕ (2016)

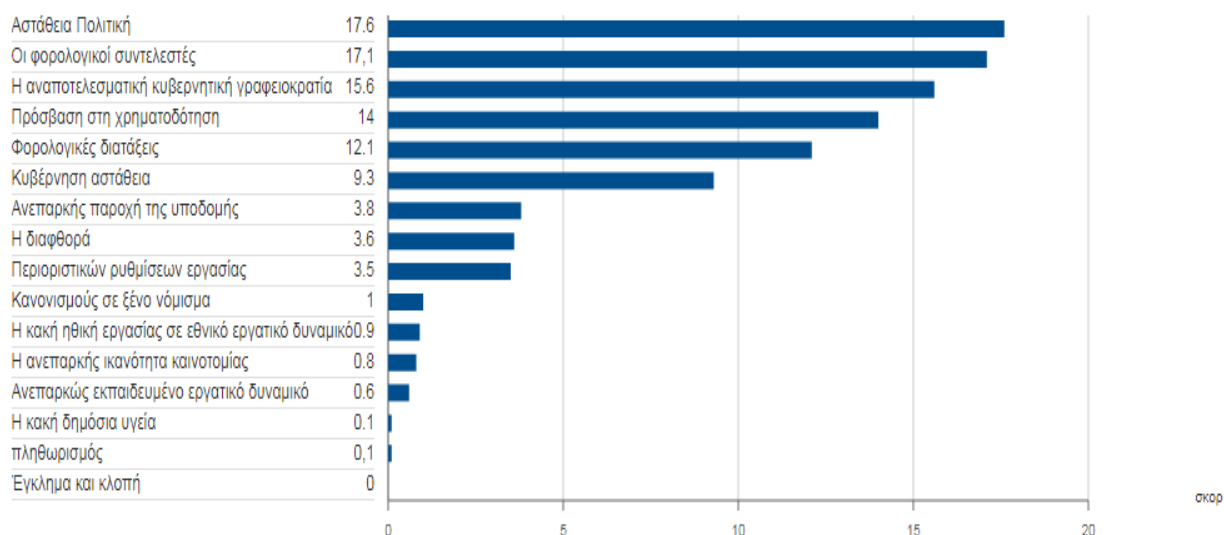
Η μελέτη των πυλώνων ανταγωνιστικότητας αναδεικνύουν τους πιο προβληματικούς τομείς της Ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι αποτελούν τροχοπέδη για την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Οι ανασταλτικοί παράγοντες όπως προκύπτουν από τον Πίνακα 2.3., είναι η αστάθεια των πολιτικών που εφαρμόζονται, οι φορολογικοί συντελεστές, η

αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και το φορολογικό πλαίσιο.

Πίνακας 2.3.

Οι περισσότερο προβληματικοί παράγοντες για την επιχειρηματική δραστηριότητα

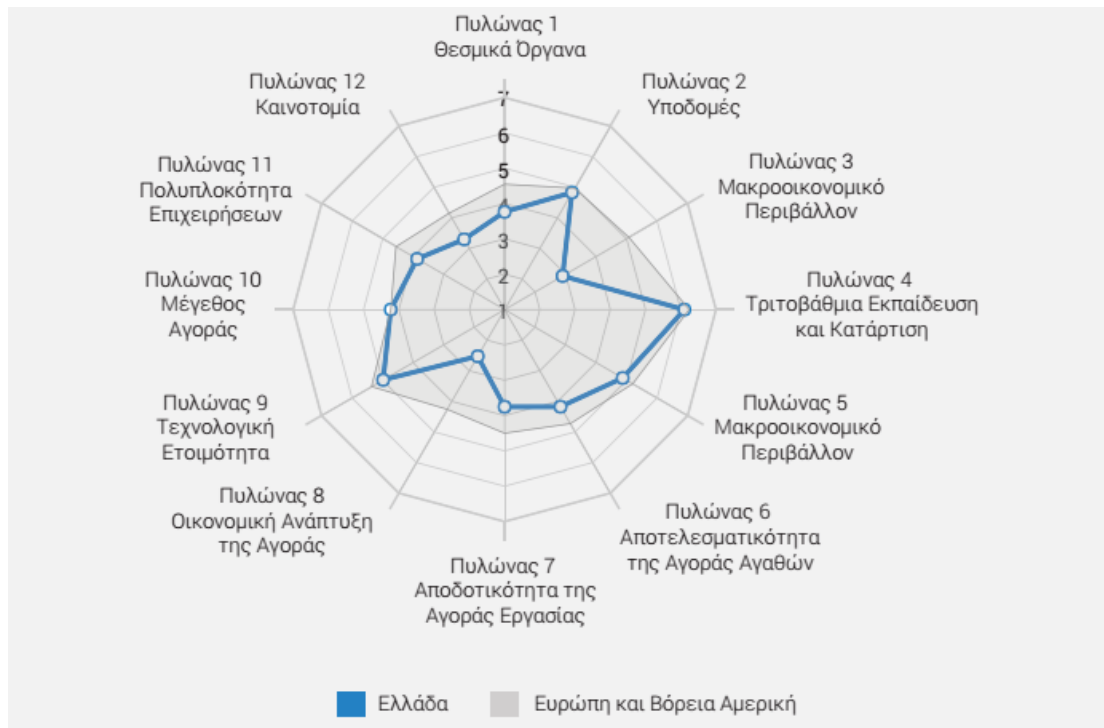
Πηγή: The Global Competitiveness Report 2016 – 2017. World Economic Forum

Η έκθεση αξιολογεί τις 138 οικονομίες σε τρεις βασικούς άξονες, στις Βασικές Απαιτήσεις, στους Ενισχυτές Απόδοσης και Καινοτομία και Πολυπλοκότητα, όπου ο καθένας από αυτούς αναλύεται σε δώδεκα συνολικά επιμέρους πυλώνες και ειδικές κατηγορίες.

Όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2.2., από την ανάλυση των επιδόσεων της Ελλάδας στους τρεις βασικούς άξονες, η Ελληνική οικονομία συγκεντρώνει καλύτερη βαθμολογία και καταλαμβάνει υψηλότερη θέση στην κατάταξη, στους πυλώνες Υποδομές (37η θέση), Τεχνολογική Ετοιμότητα (42η θέση) και στον επιμέρους τομέα Συνδρομές Διαδικτύου από σταθερή τηλεφωνία κατέχει την 19^η θέση, καθώς και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και Κατάρτιση (45η θέση).

Διάγραμμα 2.2.

Βασικοί δείκτες πυλώνων

Πηγή: The Global Competitiveness Report 2016 – 2017. World Economic Forum

Στον αντίποδα στους πυλώνες, Οικονομική Ανάπτυξη της Αγοράς καταλαμβάνει την 136^η θέση μόλις δύο θέσεις πάνω από την χειρότερη παγκοσμίως ενώ στον πυλώνα Μακροοικονομικό Περιβάλλον κατέχει την 131^η θέση. Στον πυλώνα Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας βρίσκεται στην 114^η θέση της κατάταξης ενώ στον πυλώνα Αποτελεσματικότητα της Αγοράς Αγαθών κατέχει μόλις την 89^η θέση.

Η χώρα βελτίωσε τη θέση της από την προηγούμενη αξιολόγηση στον πυλώνα Πολυπλοκότητα Επιχειρήσεων, από την 74^η θέση που κατείχε στην 69^η. Επίσης βελτίωσε τη θέση της στον πυλώνα Καινοτομία από την 77^η στην 72^η θέση και βρίσκεται στην 10^η θέση παγκοσμίως στην κατηγορία Διαθεσιμότητα Επιστημόνων και Μηχανικών. Ενώ τις χειρότερες επιδόσεις έχει στις κατηγορίες, Κυβερνητικές Προμήθειες Προηγμένης Τεχνολογίας και Προϊόντων (121^η θέση) και Συνεργασία Πανεπιστημίων και Βιομηχανίας σε Έρευνα και Ανάπτυξη (96^η θέση).

Στον πυλώνα Μέγεθος της Αγοράς η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 56^η θέση με χειρότερη κατάταξη της κατηγορίας Εξαγωγές ως ποσοστού επί του Α.Ε.Π. στην 84^η θέση.

Στον πυλώνα Αποτελεσματικότητα Αγοράς Αγαθών, στην κατηγορία Αριθμός Διαδικασιών για την Έναρξη Επιχείρησης, η χώρα καταλαμβάνει την 41^η θέση. Αναφορικά με τον Αριθμό Ημερών για Έναρξη Επιχείρησης κατατάσσεται στην 77^η θέση.

Ιδιαίτερα κακή βαθμολογία λαμβάνει η Ελλάδα, 136^η θέση, στην κατηγορία Έκταση και Επιπτώσεις Φορολογίας για Επενδύσεις. Επίσης δυσμενής είναι η θέση της στη κατηγορία Ευκολία Πρόσβασης σε Δάνεια καταλαμβάνοντας την προτελευταία θέση (137^η), στη Χρηματοδότηση μέσω της Τοπικής Αγοράς Μετοχών (136^η θέση) και Διαθεσιμότητα Επιχειρηματικών Κεφαλαίων κατέχει μόλις την 135^η θέση.

Η κατάταξη της Ελληνικής οικονομίας στην 81^η θέση στον πυλώνα Θεσμικά Όργανα με χειρότερες επιδόσεις στις κατηγορίες, Απόδοση του Νομικού Πλαισίου για τη Διευθέτηση Διαφορών (130^η θέση), Επιβάρυνση των Κρατικών Ρυθμίσεων (129^η θέση), Σπατάλη των Δημοσίων Δαπανών (123^η θέση) και Εμπιστοσύνη του Κοινού στους Πολιτικούς (107^η θέση), καταδεικνύουν ότι η χώρα δεν έχει ακόμη αντιμετωπίσει τις παθογένειες που της στερούν θέσεις στην ανταγωνιστικότητα.

2.10. Η αποτελεσματικότητα του Ελληνικού θεσμικού πλαισίου

Στη διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία που έχει αναπτυχθεί σχετικά με τους παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των θεσμών και στην πολιτική σταθερότητα που επικρατεί σε μία χώρα ώστε να αποτελέσει πόλο έλξης ξένων επενδύσεων.

Η διεθνής εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων The Boston Consulting Group (BCG), πραγματοποίησε το 2011 για λογαριασμό του Ελληνοσκανδικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου HEDA, την έρευνα με την επωνυμία «Ελλάς 20:20: Η προσέλκυση των ξένων επενδύσεων στην Ελληνική οικονομία – Οι

απόψεις των ξένων επενδυτών», η οποία κατέδειξε ότι η γραφειοκρατία, το ασταθές νομικό καθεστώς με τις διαρκείς μεταβολές του φορολογικού πλαισίου, οι διοικητικές διαδικασίες και η καθυστέρηση της απονομής δικαιοσύνης, αποτελούν βασικούς αποτρεπτικούς παράγοντες για την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι χώρες που καταγράφουν υψηλότερη οικονομική ευημερία διαθέτουν μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική ελευθερία, καλύτερη προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και έχουν χαμηλό επίπεδο διαφθοράς.

Υπάρχουν διάφοροι δείκτες που μετρούν τη ποιότητα των θεσμών, στη παρούσα εργασία για τη μελέτη της ποιότητας των θεσμών στην Ελλάδα, χρησιμοποιείται ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation.

Στην έκθεση που δημοσίευσε το 2017 το Heritage Foundation που κατατάσσει τις χώρες με βάση το δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, η Ελλάδα με συνολική βαθμολογία 55,00 σε σύνολο 180 χωρών κατέλαβε την 127^η θέση, στην κατηγορία ως κυρίως ανελεύθερες, και μόλις την προτελευταία θέση (43^η) στην Ευρώπη. Αν και βελτίωσε τη θέση της από την προηγούμενη χρονιά (138^η), στην έκθεση αναφέρεται ότι η Ελλάδα σημείωσε βελτίωση στην αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας ωστόσο ο δημόσιος τομέας εξακολουθεί να υπερβαίνει το 50% του Α.Ε.Π., με το δημοσιονομικό έλλειμμα να ανέρχεται στο 4% του Α.Ε.Π. και η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ένα αποθαρρυντικό δημόσιο χρέος που υπερβαίνει το 170% του Α.Ε.Π. Η εξασθένηση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας αποτελούν κύρια εμπόδια της οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με την έκθεση η Ελλάδα έχει σοβαρές προκλήσεις να αντιμετωπίσει σε τομείς όπως οι δημόσιες δαπάνες και η απασχόληση. Αναφέροντας ότι η άκαμπτη αγορά εργασίας με την ύπαρξη ισχυρών συνδικάτων εμποδίζουν την αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης. Επισημαίνοντας επίσης, ότι η διαφθορά συνεχίζει να αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα της χώρας.

Στον Πίνακα 2.4., στις πρώτες θέσεις της κατάταξης βρίσκονται το Χονγκ Κονγκ, η Σιγκαπούρη και η Νέα Ζηλανδία. Ενώ αντίστοιχα στις τρεις τελευταίες θέσεις κατατάσσονται η Κούβα, Βενεζουέλα και η Βόρεια Κορέα.

Πίνακας 2.4.

Παγκόσμια κατάταξη χωρών με βάση το δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας

Rank	Country	Overall Score	Rank	Country	Overall Score	Rank	Country	Overall Score
1	Hong Kong	89.8	64	Saudi Arabia	64.4	128	Bangladesh	55.0
2	Singapore	88.6	65	Albania	64.4	129	Mongolia	54.8
3	New Zealand	83.7	66	El Salvador	64.1	130	Barbados	54.5
4	Switzerland	81.5	67	Dominica	63.7	131	Mauritania	54.4
5	Australia	81.0	68	Azerbaijan	63.6	132	Micronesia	54.1
6	Estonia	79.1	69	Spain	63.6	133	Lao P.D.R.	54.0
7	Canada	78.5	70	Mexico	63.6	134	Lesotho	53.9
8	United Arab Emirates	76.9	71	Fiji	63.4	135	Kenya	53.5
9	Ireland	76.7	72	France	63.3	136	Gambia	53.4
10	Chile	76.5	73	Tonga	63.0	137	Lebanon	53.3
11	Taiwan	76.5	74	Guatemala	63.0	138	Togo	53.2
12	United Kingdom	76.4	75	Côte d'Ivoire	63.0	139	Burundi	53.2
13	Georgia	76.0	76	Dominican Republic	62.9	140	Brazil	52.9
14	Luxembourg	75.9	77	Portugal	62.6	141	Pakistan	52.8
15	Netherlands	75.8	78	Namibia	62.5	142	Ethiopia	52.7
16	Lithuania	75.8	79	Italy	62.5	143	India	52.6
17	United States	75.1	80	Paraguay	62.4	144	Egypt	52.6
18	Denmark	75.1	81	South Africa	62.3	145	Sierra Leone	52.6
19	Sweden	74.9	82	Oman	62.1	146	Burma	52.5
20	Latvia	74.8	83	Montenegro	62.0	147	Vietnam	52.4
21	Mauritius	74.7	84	Indonesia	61.9	148	Uzbekistan	52.3
22	Iceland	74.4	85	Seychelles	61.8	149	Malawi	52.2
23	South Korea	74.3	86	Morocco	61.5	150	Cameroon	51.8
24	Finland	74.0	87	Trinidad and Tobago	61.2	151	Central African Republic	51.8
25	Norway	74.0	88	Swaziland	61.1	152	Papua New Guinea	50.9
26	Germany	73.8	89	Kyrgyz Republic	61.1	153	Kiribati	50.9
27	Malaysia	73.8	90	Bahamas	61.1	154	Niger	50.8
28	Czech Republic	73.3	91	Uganda	60.9	155	Iran	50.5
29	Qatar	73.1	92	Bosnia and Herzegovina	60.2	156	Argentina	50.4
30	Austria	72.3	93	Burkina Faso	59.6	157	Maldives	50.3
31	Macedonia	70.7	94	Cambodia	59.5	158	Mozambique	49.9
32	Macau	70.7	95	Croatia	59.4	159	Haiti	49.6
33	Armenia	70.3	96	Benin	59.2	160	Ecuador	49.3
34	Botswana	70.1	97	Slovenia	59.2	161	Liberia	49.1
35	Brunei Darussalam	69.8	98	Nicaragua	59.2	162	Chad	49.0
36	Israel	69.7	99	Serbia	58.9	163	Afghanistan	48.9
37	Colombia	69.7	100	Honduras	58.8	164	Sudan	48.8
38	Uruguay	69.7	101	Belize	58.6	165	Angola	48.5
39	Romania	69.7	102	Mali	58.6	166	Ukraine	48.1
40	Japan	69.6	103	Gabon	58.6	167	Suriname	48.0
41	Jamaica	69.5	104	Belarus	58.6	168	Bolivia	47.7
42	Kazakhstan	69.0	105	Tanzania	58.6	169	Guinea	47.6
43	Peru	68.9	106	Guyana	58.5	170	Turkmenistan	47.4
44	Bahrain	68.5	107	Bhutan	58.4	171	Djibouti	46.7
45	Poland	68.3	108	Samoa	58.4	172	Algeria	46.5
46	Kosovo	67.9	109	Tajikistan	58.2	173	Timor-Leste	46.3
47	Bulgaria	67.9	110	Moldova	58.0	174	Equatorial Guinea	45.0
48	Cyprus	67.9	111	China	57.4	175	Zimbabwe	44.0
49	Belgium	67.8	112	Sri Lanka	57.4	176	Eritrea	42.2
50	Malta	67.7	113	Madagascar	57.4	177	Congo, Rep. of	40.0
51	Rwanda	67.6	114	Russia	57.1	178	Cuba	33.9
52	Vanuatu	67.4	115	Nigeria	57.1	179	Venezuela	27.0
53	Jordan	66.7	116	Cabo Verde	56.9	180	North Korea	4.9
54	Panama	66.3	117	Congo, Dem. Rep. of	56.4			
55	Thailand	66.2	118	Ghana	56.2			
56	Hungary	65.8	119	Guinea-Bissau	56.1			
57	Slovak Republic	65.7	120	Senegal	55.9			
58	Philippines	65.6	121	Comoros	55.8			
59	St. Vincent and the Grenadines	65.2	122	Zambia	55.8			
60	Turkey	65.2	123	Tunisia	55.7			
61	Kuwait	65.1	124	São Tomé and Príncipe	55.4			
62	St. Lucia	65.0	125	Nepal	55.1			
63	Costa Rica	65.0	126	Solomon Islands	55.0			
			127	Greece	55.0			

Economic Freedom Scores

- 80-100 Free
- 70-79.9 Mostly Free
- 60-69.9 Moderately Free
- 50-59.9 Mostly Unfree
- 0-49.9 Repressed
- Not Graded

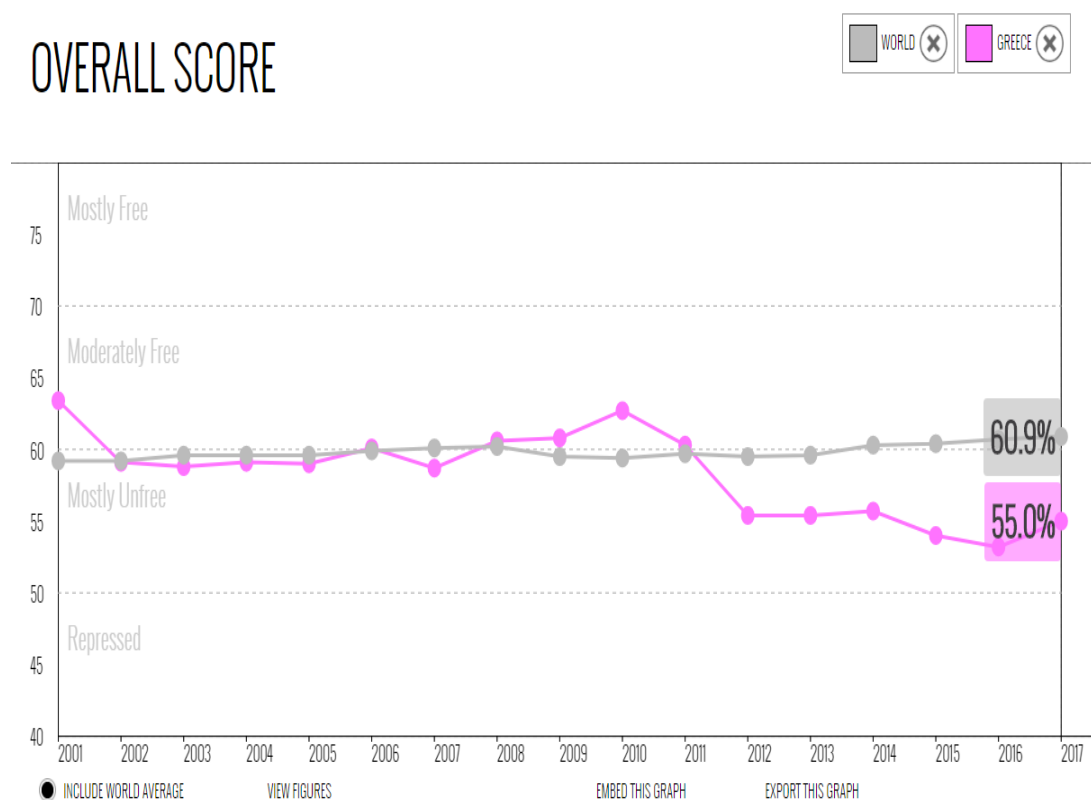
Πηγή: 2017 Index of Institute for Economic Freedom. The Heritage Foundation

Στην Ευρώπη, στην κατηγορία οικονομικά ελεύθερη βρίσκεται μόνο η Ελβετία, ενώ στην κατηγορία κυρίως ελεύθερη κατατάσσονται 18 χώρες μεταξύ των οποίων η Γερμανία, η Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Αρμενία και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM). Στην

κατηγορία σχετικώς ελεύθερες κατατάσσονται 17 χώρες όπως η Ιταλία, η Τουρκία, Γαλλία και η Αλβανία. Στην κατηγορία κυρίως ανελεύθερες βρίσκονται επτά χώρες με πρώτη την Κροατία, Σλοβενία, Ρωσία και την Ελλάδα να κατέχει την τελευταία θέση στην κατηγορία, με αμέσως επόμενη την Ουκρανία να κατατάσσεται στην κατηγορία καταπιεσμένη οικονομία.

Διάγραμμα 2.3.

Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας 2001-2017 Ελλάδας

Πηγή: Heritage Foundation (2017)

Όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2.3., η Ελλάδα το 2001 συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία 63,4 λόγω της σημαντικής βελτίωσης του υποδείκτη Χρηματοοικονομικής Ελευθερίας από 30 στους 50 βαθμούς. Η βελτίωση αυτή οφείλεται στην ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ και κατ' επέκταση στον περιορισμό της κυβερνητικής παρέμβασης στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Από την επόμενη χρονιά η βαθμολογία μειώνεται σε 59 και παραμένει σ' αυτά τα επίπεδα μέχρι το 2007. Την περίοδο 2008-2010 παρατηρείται σταθερή βελτίωση και η χώρα το 2010 λαμβάνει τη δεύτερη υψηλότερη βαθμολογία 62,7 λόγω της βελτίωσης των υποδεικτών Δικαιωμάτων Ιδιοκτησίας, Χρηματοοικονομικής

Ελευθερίας, Επιχειρηματικής Ελευθερίας και Επενδυτικής Ελευθερίας. Το 2011 ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας πέφτει κατακόρυφα και σχεδόν όλοι οι υποδείκτες επιδεινώνονται με σημαντικότερη επιδείνωση αυτού των Δημοσίων Δαπανών. Η πτώση αυτή οφείλεται στην μεγάλη μείωση των δημοσίων δαπανών και των δημοσίων επενδύσεων εξαιτίας της κρίσης.

Στον τομέα Κανόνες Δικαίου, η Ελλάδα βαθμολογείται με 56,1 (κυρίως ανελεύθερες, 56^η θέση) στην κατηγορία Δικαστική Αποτελεσματικότητα, για την κατηγορία Δικαιώματα Ιδιοκτησίας με 52,5 (κυρίως ανελεύθερες, 84^η θέση) ενώ η κατηγορία Κυβερνητική Ακεραιότητα με 41,3 (καταπιεσμένες, 70^η θέση).

Στην έκθεση επισημαίνεται ότι η δικαστική λειτουργία είναι ανεξάρτητη αλλά το δικαστικό σύστημα είναι εξαιρετικά αργό. Επίσης, ότι υπάρχουν νόμοι που προστατεύουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και είναι κοινοί τόσο για τους Έλληνες όσο και για τους αλλοδαπούς, αλλά δεν εφαρμόζονται πάντα. Η διαφθορά παραμένει ένα άλυτο πρόβλημα για τη χώρα και παρά την αυστηρή φορολογία οι αρχές δεν έχουν καταφέρει να πατάξουν τη φοροδιαφυγή.

Στον τομέα Μέγεθος Κυβέρνησης, η κατηγορία Φορολογική Επιβάρυνση λαμβάνει βαθμολογία 61,1 (σχετικώς ελεύθερες, 166^η θέση), οι Δημόσιες Δαπάνες 5,4 (καταπιεσμένες, 175^η θέση) και η Δημοσιονομική Κατάσταση 58,1 (κυρίως ανελεύθερες, 125^η θέση).

Ο υψηλότερος συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων ανέρχεται σε 42% ενώ ο φορολογικός συντελεστής για τις εταιρείες αυξήθηκε από 26% σε 29%. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση ισούται με το 35,9% του συνολικού εγχώριου εισοδήματος. Τα τελευταία τρία χρόνια οι κυβερνητικές δαπάνες ανήλθαν στο 56,2% του Α.Ε.Π., το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν κατά μέσο όρο 3,7% του Α.Ε.Π. και το δημόσιο χρέος της χώρας ισοδυναμεί με το 178,4% του Α.Ε.Π.

Στον τομέα Απόδοση των Ρυθμιστικών Μέτρων, η κατηγορία Επιχειρηματική Ελευθερία βαθμολογήθηκε με 74,30 (κυρίως ελεύθερες, 51^η θέση), η Εργασιακή Ελευθερία έλαβε την μικρότερη βαθμολογία 51,00 (κυρίως ανελεύθερες, 133^η θέση) και Νομισματική Ελευθερία με 78,2 (κυρίως ελεύθερες, 92^η θέση).

Η αξιολόγηση αναφέρει ότι οι αποσπασματικές προσπάθειες ενίσχυσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της Ελλάδας υπονομεύτηκαν από τη γραφειοκρατία και την ανεπαρκή πολιτική δέσμευση. Η εργατική νομοθεσία είναι περιοριστική και η οικονομία εξακολουθεί να στερείται εργασιακής κινητικότητας. Η αντιμετώπιση από τη κυβέρνηση της τρέχουσας κρίσης χρέους θα απαιτήσει μεγαλύτερο αριθμό από τον προγραμματισμένο, ιδιωτικοποιήσεων κρατικών επιχειρήσεων ιδιαίτερος των επιδοτούμενων και ζημιωγόνων.

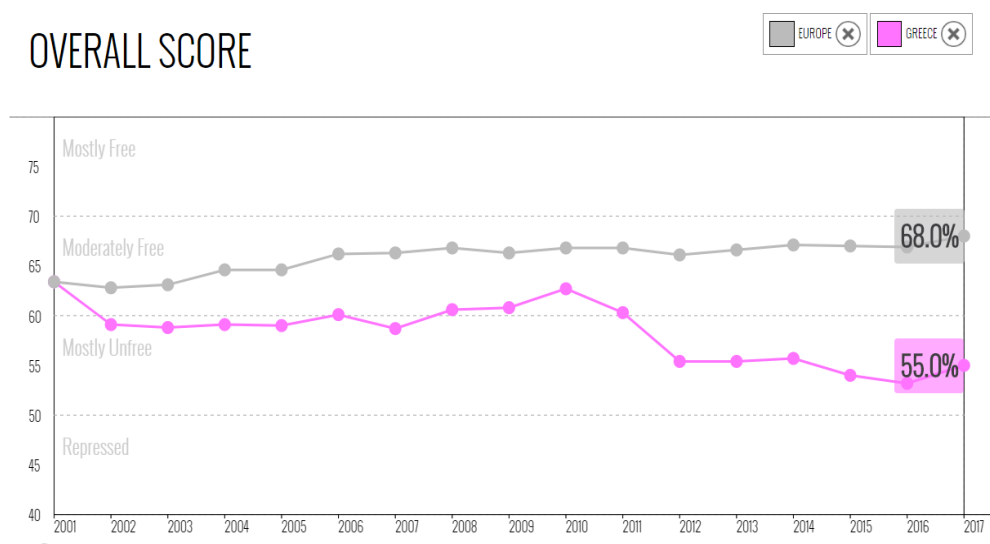
Τέλος στον τομέα Ανοικτές Αγορές, αναφέρεται ότι το εμπόριο είναι σημαντικός παράγοντας της ελληνικής οικονομίας και η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών της χώρα αντιστοιχεί στο 60% του Α.Ε.Π.

Νομοθετικά υπάρχει ίση αντιμετώπιση των ξένων και εγχώριων επενδυτών ωστόσο τα γραφειοκρατικά εμπόδια αποθαρρύνουν τις επενδύσεις. Ο μέσος εφαρμοζόμενος δασμολογικός συντελεστής είναι 1,5%. Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανέρχονται περίπου στο 50% των συνολικών δανείων, ποσοστό που αποτελεί το δεύτερο υψηλότερο της ευρωζώνης.

Στην κατηγορία Ελευθερία Εμπορίου έλαβε βαθμό 82,00 (ελεύθερες, 70^η θέση), στην Επενδυτική Ελευθερία 60,00 (σχετικώς ελεύθερες, 89^η θέση) και στη Χρηματοοικονομική Ελευθερία 40,00 (καταπιεσμένες, 106^η θέση).

Διάγραμμα 2.4.

Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας 2001-2017 Ελλάδα και Ευρώπης

Πηγή: Heritage Foundation (2017)

Ενώ η οικονομική ελευθερία βελτιώνεται παγκοσμίως και ο μέσος όρος της Ευρώπης σύμφωνα με το Διάγραμμα 2.4., είναι 68,00 περίπου επτά μονάδες υψηλότερος από τον παγκόσμιο μέσο όρο, η Ελλάδα ακολουθεί μία σημαντική πτωτική τάση ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της κρίσης 2009 – 2016. Με δείκτη 55,00 κατατάσσεται στις κυρίως ανελεύθερες χώρες με χαμηλότερους υποδείκτες αυτούς που αφορούν στους τομείς του Κράτους Δικαίου και το Μέγεθος της Κυβέρνησης, ενώ οι υψηλότεροι δείκτες αφορούν τομείς όπως της Νομισματικής Σταθερότητας και του Ελεύθερου Εμπορίου, όπου η χώρα έχει εναρμονίσει την άσκηση πολιτικής της με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.11. Ανακεφαλαίωση

Άμεση Ξένη Επένδυση χαρακτηρίζεται η ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων σε άλλες χώρες, οι οποίες αποτελούν εξ' ολοκλήρου ή εν μέρη ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας και περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών, όπως κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, μετοχικού κεφαλαίου, πρώτων και ενδιάμεσων υλών, τεχνογνωσίας οργάνωσης της παραγωγής και του ποιοτικού ελέγχου, επιχειρηματικότητας, τεχνολογίας, μάρκετινγκ, κ.λπ.

Η πραγματοποίηση μίας Άμεσης Ξένης Επένδυσης από μία επιχείρηση μπορεί να πάρει μία από τις ακόλουθες μορφές, της θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας, της κοινοπραξίας ή της μερικής εξαγοράς. Επίσης, διακρίνονται διάφοροι τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ανάλογα με την κατεύθυνση, το κίνητρο της Άμεσης Ξένης Επένδυσης και τον τρόπο οργάνωσης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης που την πραγματοποιεί.

Στην πλούσια βιβλιογραφία που έχει αναπτυχθεί σχετικά με τις επιπτώσεις των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα προέλευσης, οι επιστημονικές απόψεις δίστανται. Ωστόσο το γεγονός ότι όλα τα κράτη αναπτύσσουν πολιτικές προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, αποδεικνύει μάλλον την επικράτηση των θετικών αποτελεσμάτων και ότι οι ξένες

επενδύσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη ή μεγέθυνση της οικονομίας υποδοχής. Όσον αφορά τις επιπτώσεις στη χώρα προέλευσης το γενικό συμπέρασμα που απορρέει είναι υπέρ των θετικών επιπτώσεων των εκροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σ' αυτές. Οι θετικές επιπτώσεις εστιάζονται στη προς τα πίσω μεταφορά τεχνολογίας την οποία απορροφούν οι εγχώριες επιχειρήσεις που δεν είναι διεθνοποιημένες και μέσω της αύξησης της ανταγωνιστικότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων ενδυναμώνεται και η ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Σύμφωνα με το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning οι παράγοντες που μπορεί να διαθέτει μία χώρα σε συνδυασμό με τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και εσωτερικοποίησης που μπορεί να κατέχει μία επιχείρηση, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε αυτήν. Τέτοιοι παράγοντες είναι το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής, η μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα της χώρας, τα επιτόκια, το φορολογικό σύστημα, το κόστος και οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και η διαθεσιμότητα των πρώτων υλών και μέσων εξυπηρέτησης του εμπορίου. Καθοριστικό ρόλο για την προσέλκυση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παίζουν η ύπαρξη διαφάνειας στην κυβερνητική πολιτική, η έλλειψη διαφθοράς και γραφειοκρατίας στο δημόσιο τομέα.

Στη έκθεση που δημοσίευσε το 2017 το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ κατατάσσει την Ελλάδα με βάση το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας στη 86^η θέση μεταξύ 138 χωρών. Αναδεικνύοντας ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας είναι η αστάθεια των πολιτικών που εφαρμόζονται, οι φορολογικοί συντελεστές, η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και το φορολογικό πλαίσιο.

Σε σχέση με την ποιότητα των θεσμών, στην έκθεση που δημοσίευσε το 2017 το Heritage Foundation που κατατάσσει τις χώρες με βάση το Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, η Ελλάδα με συνολική βαθμολογία 55,00 σε σύνολο 180 χωρών κατέλαβε την 127^η θέση, στην κατηγορία ως κυρίως ανελεύθερες, και μόλις την προτελευταία θέση (43^η) στην Ευρώπη, με χαμηλότερους υποδείκτες αυτούς που αφορούν στους τομείς του Κράτους Δικαίου και το Μέγεθος της Κυβέρνησης.

Τα συμπεράσματα που διεξάγονται από την μελέτη των δύο δεικτών είναι ότι η Ελλάδα έχει μακρύ δρόμο και πρέπει μέσα από ένα εθνικό σχέδιο να άρει τα

αντικίνητρα και τα εμπόδια που της στερούν ανταγωνιστικότητα και κατ' επέκταση σοβαρών επενδύσεων μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού χαρακτήρα, που τόσο έχει ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα

2001-2010

3.1. Εισαγωγή

Όπως προαναφέρθηκε οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις θεωρούνται ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής και διαχρονικά παρατηρείται ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και οικονομικής ανάπτυξης των χωρών που πραγματοποιούνται ξένες επενδύσεις.

Μετά από μία σύντομη ιστορική αναδρομή των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, παρουσιάζεται η πορεία των εισερχομένων ξένων επενδύσεων στη χώρα, για το χρονικό διάστημα 2001 – 2010.

Το χρονικό διάστημα αυτό, αναλύεται σε δύο υποπεριόδους, από το 2001 έως και το 2008, δηλαδή από το έτος ένταξης της χώρας στην Ο.Ν.Ε. μέχρι την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η δεύτερη υποπερίοδος αναφέρεται στα έτη 2009 και 2010, που η ελληνική οικονομία έχει ήδη περιέλθει στη δίνη της κρίσης.

Επίσης γίνονται αναφορές σχετικά με την κλαδική κατανομή των επενδύσεων, τη διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης και τέλος αναφέρονται οι σημαντικότερες μορφές ξένων επενδύσεων της περιόδου.

3.2. Ιστορική εξέλιξη των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Η απαρχή της προσέλκυσης των ξένων επενδύσεων έγινε το 1953 με τη θέσπιση του Νόμου 2687, στον οποίο προβλεπόταν η προστασία των ξένων κεφαλαίων που εισέρρεαν από το εξωτερικό. Πιο συγκεκριμένα, προέβλεπε την απαλλαγή από φόρους και δασμούς για την εισαγωγή κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ανταλλακτικών, πρώτων και βοηθητικών υλών, για διάστημα δέκα ετών από την πραγματοποίηση της επένδυσης (Κοτταρίδη, 2014).

Η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν προσανατολισμένη προς την υποκατάσταση των εισαγωγών καθώς και της προστασίας της εγχώριας παραγωγής και βιομηχανίας. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις που κατευθύνονταν σε τομείς όπου ήδη δραστηριοποιούνταν ελληνικές επιχειρήσεις, απορρίπτονταν, ενώ ενθαρρύνονταν εκείνες που είχαν εξαγωγικό χαρακτήρα ή αφορούσαν τομείς που δεν υπήρχε εγχώρια παραγωγή. Την περίοδο 1954 – 1962 η συμμετοχή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου ήταν κατά μέσο όρο 5,8% (Κυρκιλής, 2010, σ. 223).

Τη δεκαετία του 1960, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές ξένες επενδύσεις, οι εισροές παρουσίασαν μέση ετήσια αύξηση 40,4%. Η πλειονότητα των εισερχομένων ξένων επενδύσεων, όπως αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.1., συγκεντρώθηκαν στους κλάδους των Χημικών, των Πετρελαιοειδών, των Βασικών Μετάλλων, των Ηλεκτρικών Ειδών και των Μέσων Μεταφοράς. Το 1966 το 39% των ξένων θυγατρικών στην Ελλάδα παρήγαγε εντελώς νέα προϊόντα.

Οι λόγοι που συντέλεσαν στην μεγάλη ροή ξένων επενδύσεων στη χώρα την εν λόγω περίοδο είναι η συμφωνία σύνδεσης της Ελλάδας το 1961 με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η σταδιακή κατάργηση των εμποδίων εμπορίου. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα πάγια κεφάλαια που προέρχονταν από τις χώρες της Ε.Ο.Κ. αυξήθηκαν κατά 105% σε αντίθεση με τα αμερικάνικα κεφάλαια. Επίσης, σημαντικό ρόλο στη ροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων έπαιξε και η ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας, αν και ακόμη χαρακτηριζόταν από υψηλό προστατευτισμό (Κοτταρίδη, 2014).

Τη δεκαετία του 1970, οι εισροές των ξένων επενδύσεων παρουσιάζουν μία μεταστροφή στους κλάδους των Τροφίμων, των Ποτών και της Υφαντουργίας. Οι οποίες ως ποσοστό των συνολικών εισροών αυξήθηκαν από 5% σε 13%. Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας παρατηρείται το φαινόμενο της εγκατάστασης μονάδων του τύπου «διεθνούς υπεργολαβίας» από τη Δυτική Γερμανία με σκοπό την αξιοποίηση, του συγκριτικά φθηνότερου εργατικού δυναμικού και της δυνατότητας ελεύθερης εξαγωγής από την Ελλάδα προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. (Κοτταρίδη, 2014).

Πίνακας 3.1.

**Κλαδική Κατανομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην ελληνική μεταποίηση
1954-1981 (ως ποσοστό % του συνόλου)**

Χρονική περίοδος	1954-1981	1954-1962	1963-1973	1974-1981
Τρόφιμα	2,9	1,62	0,86	4,45
Ποτά	2,73	0,17	1,01	4,08
Καπνός	0,4	3,44	0,43	0,09
Υφαντουργικά	3,22	3,33	2,93	3,42
Ενδύματα-Υποδήματα	0,47	0,26	0,38	0,55
Ξύλο-Φελλός	0,62	1,24	0,82	0,42
Έπιπλα	0,04	-	0,06	0,02
Χαρτί	1,3	7,82	1,12	0,7
Εκτυπώσεις-Εκδόσεις	0,02	0,14	0,02	-
Δέρμα	0,04	-	0,06	0,03
Ελαστικά-Πλαστικά	2,32	8,16	3,78	1,1
Χημικά	11,47	9,86	22,01	4,38
Πετρέλαιο	31,85	17,51	21,54	40,43
Μη μεταλλικά ορυκτά	3,06	2,65	5,02	1,64
Βασικά μέταλλα	22,75	13,9	23,74	22,9
Μεταλλικά προϊόντα	1,94	1,88	1,6	2,1
Μηχανές	0,36	0,18	0,36	0,38
Ηλεκτρικές μηχανές	6,89	3,39	6,91	6,92
Μεταφορικά μέσα	7,39	24,4	6,99	6,24
Διάφορα	0,16	0,02	0,23	0,12
Σύνολο Μεταποίησης	100	100	100	100

Πηγή: Κυρκιλής (2010, σ. 230)

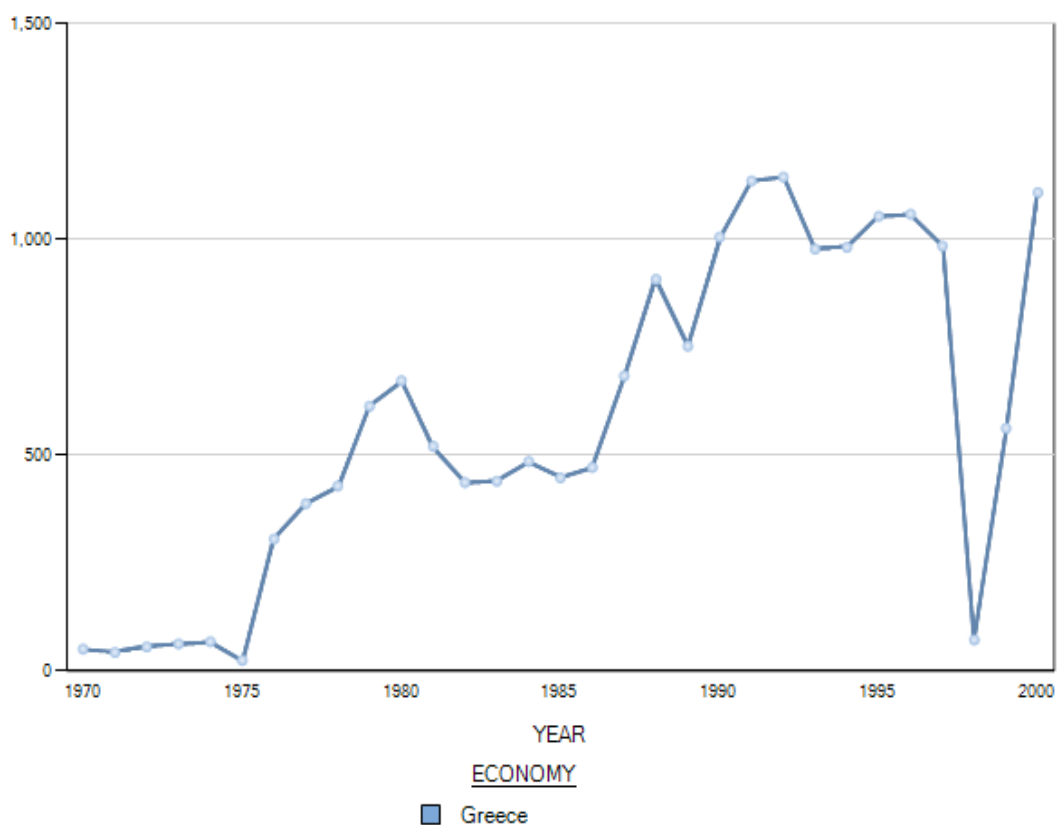
Μετά το 1974 έχουμε σημαντική μείωση των ξένων επενδύσεων σε τομείς που την προηγούμενη δεκαετία υπήρξαν αξιόλογες και ειδικότερα στους τομείς των Χημικών, των Μεταφορικών Μέσων και Πλαστικών – Ελαστικών.

Το 1976 οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα, όπως απεικονίζονται στο Διάγραμμα 3.1., παρουσίασαν αύξηση 1.171% και συνέχισαν να αυξάνονται έως και το 1980 με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 22,6% σε όρους επενδυμένου

κεφαλαίου. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τη φάση διεθνοποίησης του κεφαλαίου, η οποία χαρακτηρίζεται από την αναζήτηση αποτελεσματικότητας σε παγκόσμια κλίμακα (Κοτταρίδη, 2014).

Διάγραμμα 3.1.

Ετήσιες εισροές ΑΞΕ 1970 – 2000 στην Ελλάδα (σε εκατομμύρια δολάρια)

Πηγή: UNCTADstat (2017)

Σύμφωνα με τους Κοτταρίδη και Γιακούλα (2013), κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990 που οι διεθνείς ροές αυξάνονταν λόγω της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και της εμφάνισης νέων αγορών από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Ασίας, οι εισροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από στασιμότητα.

Μετά το 1981 η στατιστική παρακολούθηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα παρουσιάζει προβλήματα στην καταγραφή των κεφαλαίων που εισάγουν οι επιχειρήσεις. Οι εισροές άρχισαν να καταγράφονται στο λογαριασμό

«Λοιπά Επιχειρηματικά Κεφάλαια» του ισοζυγίου πληρωμών, στον οποίο όμως καταγράφονται και οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου αλλά και δάνεια επιχειρήσεων σε συνάλλαγμα από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού. Έτσι είναι δύσκολη η παρακολούθηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από ελληνικές πηγές και δεν υπάρχει δυνατότητα διακλαδικής ανάλυσης (Κυρκιλής, 2010, σ. 236).

Την πενταετία 1983 – 1988 οι εισροές ξένων επενδύσεων στην χώρα ανέρχονταν σε 552 εκατομμύρια δολάρια, 2,1% της μέσης ετήσιας εισροής ξένων επενδύσεων στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την περίοδο 1989-1992 οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα ακολουθούν αυξητική τάση με μέση ετήσια εισροή ύψους 1.009 εκατομμύρια δολάρια, η οποία όμως ως ποσοστό της μέσης ετήσιας εισροής ξένων επενδύσεων στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μειώνεται στο 1,1% (Κυρκιλής, 2010, σσ. 237-238).

Την επόμενη διετία 1993-1994 οι εισροές των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα μειώνονται στα 977 και 981 εκατομμύρια δολάρια αντίστοιχα, ενώ το 1995 η τάση γίνεται και πάλι ανοδική για να μετατραπεί σε ασταθή την τριετία 1997-1999 και να ανακάμψει το έτος 2000, που οι εισροές ξένων επενδύσεων ανέρχονται στο ποσό των 1.115 εκατομμυρίων δολαρίων (Κυρκιλής, 2010, σ. 238).

Οι Κοτταρίδη και Γιακούλας (2013) αναφέρουν πως παρατηρείται μία στροφή προς τον κλάδο των Υπηρεσιών, όπως στο εμπόριο, τον τουρισμό, τις μεταφορές και τη χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση, ενώ αυξάνεται ο αριθμός των εξαγορών έναντι της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων (greenfield).

Τέλος, σημαντικό χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η αύξηση της συμμετοχής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως χώρες προέλευσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από 71,5% που ήταν το 1988 σε 92% το 1997, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται η παρουσία των Η.Π.Α. από 13,5% που ήταν το 1988, σε μόλις 2% τη διετία 1998-1999 (Κυρκιλής, 2010, σ. 248).

3.3. Οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 2001 – 2010 στην Ελλάδα

Η είσοδος της Ελλάδας το έτος 2001 στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και η υιοθέτηση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, η ανάληψη και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, καθώς και η τεράστια αύξηση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παγκοσμίως, ώθησαν σε ανοδική πορεία τις εισροές ξένων επενδύσεων στην χώρα.

Την περίοδο 2001 - 2008, δηλαδή από την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ έως την έναρξη της παγκόσμιας κρίσης, οι εισροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, ανήλθαν σε περίπου 15 δισεκατομμύρια ευρώ σωρευτικά, ή 0,9% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο ετησίως (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2016, σ. 134).

Το ίδιο διάστημα αυξήθηκαν σωρευτικά κατά 160% τα ελληνικά αποθέματα των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, με αντίστοιχο ρυθμό αύξησης κατά 197,3% των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στο σύνολο τη Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κυρκιλής, 2010, σ. 254).

Κατά την περίοδο αυτή έχουμε μεγάλη αύξηση στις κινήσεις κεφαλαίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προφανώς εξαιτίας της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος το οποίο εξάλειψε την ανασφάλεια της μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας και άλλους κινδύνους που συνεπαγόταν για τους επενδυτές οι μέχρι προτέρων αυτόνομες νομισματικές πολιτικές των χωρών της ευρωζώνης (Κοτταρίδη & Γιακούλας, 2013, σ. 8).

Ωστόσο όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 3.2., και όπως αυτά απεικονίζονται στο Διάγραμμα 3.2., το έτος 2002 καταγράφεται δραματική μείωση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ίση με 96% και το μέγεθος τους φτάνει στα 50 εκατομμύρια δολάρια, που αποτελεί το χαμηλότερο ιστορικό επίπεδο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, ενώ το 2006 καταγράφεται η μεγαλύτερη της περιόδου, εισροή ξένων επενδύσεων, ύψους 5.355 εκατομμύρια δολάρια.

Πίνακας 3.2.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2001- 2010

(σε εκατομμύρια δολάρια)

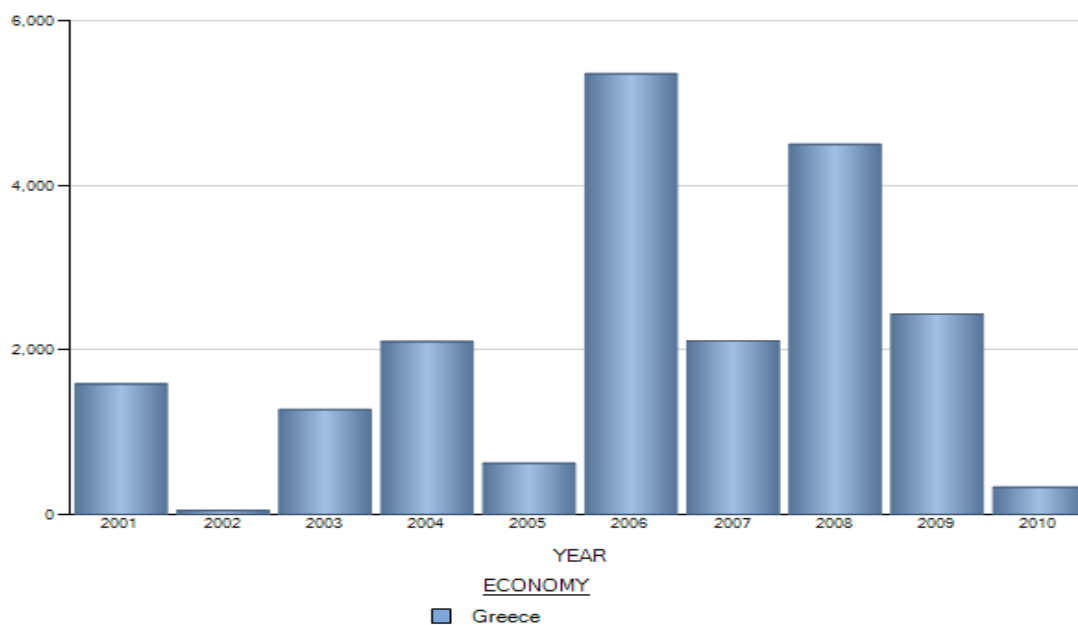
Έτος	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Εισροές ΑΞΕ	1.589	50	1.275	2.102	623	5.355	2.111	4.499	2.436	330

Πηγή: UNCTADstat (2017)

Διάγραμμα 3.2.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2001- 2010

(σε εκατομμύρια δολάρια)

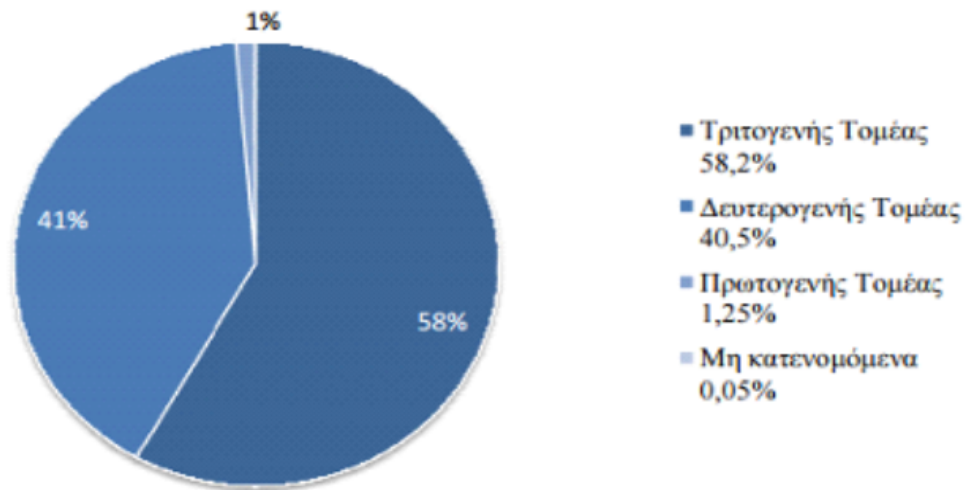
Πηγή: UNCTADstat (2017)

Όσον αφορά στη κατανομή των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων αυτή την περίοδο, παρατηρείται μία στροφή από την μεταποίηση στον τριτογενή τομέα παραγωγής (Διάγραμμα 3.3.) και ιδιαίτερα στο εμπόριο, στις οικονομικές

υπηρεσίες, στις μεταφορές και στις επικοινωνίες και ενημέρωση όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.4.

Διάγραμμα 3.3.

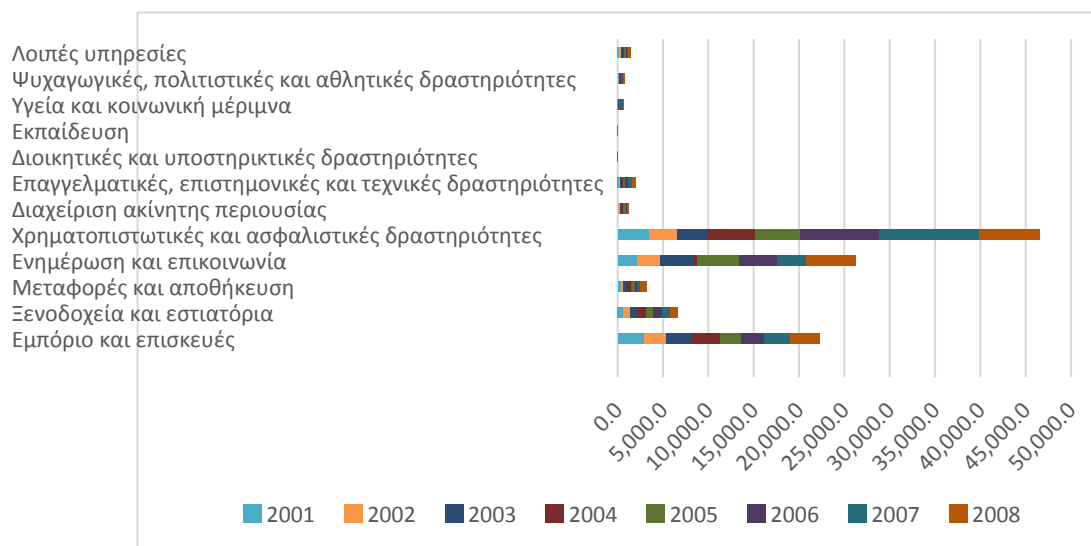
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, 2001 – 2008

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2009)

Διάγραμμα 3.4.

Διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στον τριτογενή τομέα παραγωγής στην Ελλάδα, 2001 – 2008

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2017)

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.3., το μεγαλύτερο μέρος της επενδυτικής δραστηριότητας στη χώρα πραγματοποιείται από χώρες – μέλη του Ο.Ο.Σ.Α, χώρες της Ευρωπαϊκή Ένωσης και χώρες της ευρωζώνης που κατευθύνονται στον τομέα των υπηρεσιών.

Πίνακας 3.3.

Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης 2001 – 2004 (σε εκατομμύρια ευρώ)

	2001	2002	2003	2004
ΟΟΣΑ	1.678	24	672	1.091
Ευρωπαϊκή Ένωση	1.641	-44	701	916
Ζώνη του ευρώ	1.333	-326	206	301
Βαλκανικές χώρες	0,0	0,0	1,0	-1,3
Κεντρική Ευρώπη και πρώην ΕΣΣΔ	0,0	0,0	0,0	3,1
Μέση Ανατολή & Μεσόγειος	25	36	12	24
Άλλες χώρες	73	-7	-99	-29
Σύνολο	1.776	53	586	1.088

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2003, 2005)

Σύμφωνα με την έκθεση για το έτος 2016 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (2017), οι εισροές των ξένων επενδύσεων το χρονικό διάστημα 2001 – 2008 στην πλειονότητα τους αφορούσαν, εξαγορές ελληνικών επιχειρήσεων, εκ των οποίων αρκετές ήταν δημόσιες επιχειρήσεις. Μόνο ένα μικρό ποσοστό αυτών, αφορούσε πιο παραγωγικές επενδύσεις, όπως τη δημιουργία νέων ή την επέκταση υφιστάμενων επιχειρήσεων. Από τα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για ίδρυση νέου υποκαταστήματος (greenfield) ήταν 194 εκατομμύρια ευρώ μόλις το 1% των συνολικών εισροών ξένων επενδύσεων.

Τη διετία 2001 – 2002, η εισροή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα αφορούσε σε μεγάλο βαθμό σύναψη και αποπληρωμή δανείων μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών. Η καθαρή εισροή ξένων επενδύσεων που αφορούσε σε αύξηση κεφαλαίων, εξαγορά υφιστάμενων επιχειρήσεων και ίδρυση νέων, ανήλθε σε 250 εκατομμύρια ευρώ και κατά κύριο λόγο αφορούσε πιστωτικά ιδρύματα. Οι πιο

σημαντικές επενδύσεις ήταν η αύξηση της συμμετοχής της Credit Agricole στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής Τράπεζας και η συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Sara Lee Holdings Ελλάδος και της Nova Bank από τις Sara Lee Ολλανδίας και BCP Πορτογαλίας, αντίστοιχα (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2002, 2003).

Τη διετία 2003 – 2004, οι επενδύσεις προήλθαν σχεδόν αποκλειστικά από τις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α και χώρες – μέλη της Ε.Ε. Οι σημαντικότερες ξένες επενδύσεις ήταν οι εξαγορές:

- Της Panafon Α.Ε.Ε.Τ. από την Vodafone.
- Της Γενικής Τράπεζας από την Societe Generale.
- Της Delta Singular Outsourcing Services, θυγατρική της Delta Singular Πληροφορική από την αμερικάνικη εταιρεία First Data.
- Της Κωτσόβολος Α.Ε. από την Dixons.

Επίσης σημαντική εισροή αποτέλεσε η αύξηση της συμμετοχής της Paneuropean Oil S.A. στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, 2005).

Πίνακας 3.4.

Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης 2005 – 2008 (σε εκατομμύρια ευρώ)

	2005	2006	2007	2008
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27	232	3.994	1.441	2.908
Ζώνη του ευρώ	-22	3.253	1.679	3.043
Υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ	140	203	73	131
Βαλκανικές χώρες	1,0	0,0	1,0	1,0
Μέση Ανατολή, Μεσόγειος, & πρώην ΕΣΣΔ	13	13	3	-5
Άλλες χώρες	115	65	25	37
Σύνολο	501	4.275	1.543	3.071

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2006, 2008, 2009)

Με βάση τον Πίνακα 3.4., όσον αφορά στη διετία 2005 – 2006, οι χώρες της Ε.Ε. και οι χώρες της ζώνης του ευρώ και σε πολύ μικρότερο βαθμό οι υπόλοιπες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α., αποτέλεσαν σχεδόν αποκλειστικά τις περιοχές προέλευσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Οι σημαντικότερες επενδύσεις ήταν η εξαγορά της Q-Telecommunications A.E. από την αμερικάνικη εταιρεία Aprax and Texas Pacific και η αγορά του 31,5% του μετοχικού κεφαλαίου του τραπεζικού ομίλου Marfin Financial Group από την Dubai Financial (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2006, 2007).

Τα έτη 2007 και 2008, η διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης δεν σημείωσε καμία μεταβολή. Οι σημαντικότερες εισροές του έτους 2007 αφορούσαν στην απόκτηση από την Lafarge S.A. της συμμετοχής της Εθνικής Τράπεζας στο μετοχικό κεφάλαιο της ΑΓΕΤ Ηρακλής Α.Ε. και στην εξαγορά της Infote από τις εταιρείες Rhone Capital Plc και Zarkona Trading Ltd. Αρνητική εξέλιξη αποτέλεσε η αποχώρηση της General Biscuit S.A. από το μετοχικό κεφάλαιο της Ε.Ι. Παπαδόπουλος Α.Ε., εκροή ύψους 104 εκατομμυρίων ευρώ (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2007, 2008).

Η σημαντικότερη εισερχόμενη Άμεση Ξένη Επένδυση για το 2008 ήταν, η εξαγορά του 19,99% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ τον Μάιο και του 3,03% το Νοέμβριο από τη γερμανική Deutsche Telecom (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2008, 2009).

Η διετία 2009 – 2010 που ακολούθησε χαρακτηρίζεται από την έλευση της κρίσης, η οποία επηρέασε έντονα την εισροή ξένων επενδύσεων και την ελληνική οικονομία. Το θετικό κλίμα για την Ελλάδα αντιστρέφεται αφού το απόθεμά Άμεσων Ξένων Επενδύσεων μειώνεται κατά 48,5% έναντι μείωσης 3% του αποθέματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έναντι αύξησης 14,2% των παγκοσμίων αποθεμάτων (Κοτταρίδη & Γιακούλας, 2013, σ. 9).

Με βάση τον Πίνακα 3.2., το 2009 οι εισροές των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα ανέρχονται σε 2.436 εκατομμύρια δολάρια έναντι 4.499 εκατομμυρίων δολαρίων το 2008. Η επίδραση της κρίσης το 2010 γίνεται ακόμη πιο αισθητή, επιφέροντας ακόμη μεγαλύτερη μείωση στις εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, οι οποίες ανέρχονταν σε 330 εκατομμύρια δολάρια.

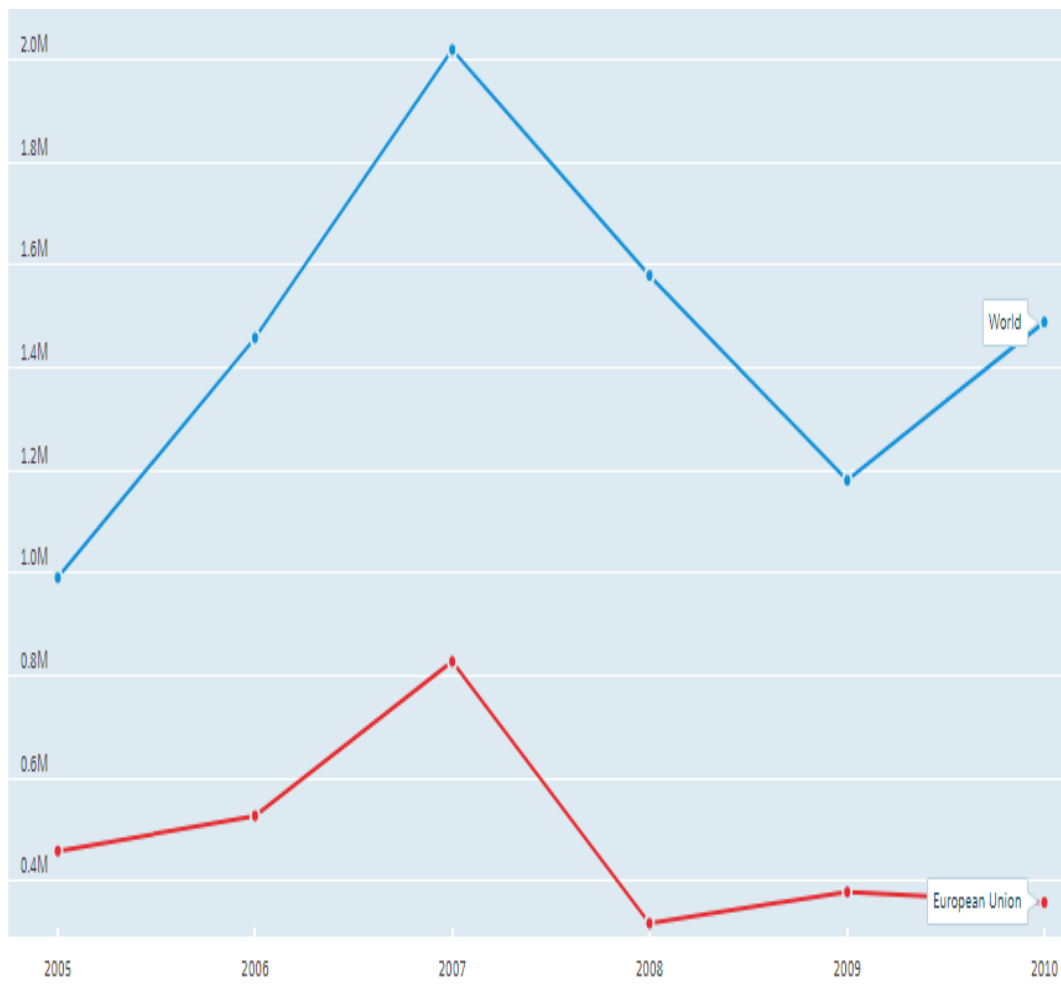
Η χρηματοοικονομική κρίση μετά το 2007, έχει επιφέρει αλλαγές στην κατανομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Σύμφωνα με την Κοτταρίδη και Γιακούλα (2013), οι αναπτυγμένες χώρες επλήγησαν περισσότερο σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι οποίες αύξησαν σημαντικά το μερίδιό τους στην παγκόσμια αγορά. Το φαινόμενο της ανάδειξης των αναπτυσσόμενων χωρών ως πόλων έλξης ξένων επενδύσεων είχε ξεκινήσει μία δεκαετία πριν, απλώς η κρίση επιτάχυνε το φαινόμενο, πλήττοντας τις αναπτυγμένες χώρες.

Η διεθνής κρίση προκάλεσε σημαντική πτώση στην εισροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 3.5., μειώνοντας κατά το ήμισυ το μερίδιό της σε παγκόσμιο επίπεδο, από 45% που ήταν το 2001 σε 23% το 2010.

Διάγραμμα 3.5.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ευρώπη και Παγκόσμια, 2001- 2010

(σε εκατομμύρια δολάρια)

Πηγή: OECD data (2017)

Την περίοδο 2009-2010 από τις εισερχόμενες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα, ένα μεγάλο ποσοστό κατευθύνθηκε για ίδρυση εταιρείας ή αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και πολύ μικρότερο ποσοστό για εξαγορές και συγχωνεύσεις (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2016, 2017). Ενώ το 2010, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.6., πολλές από τις χώρες προέλευσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, όπως το Λουξεμβούργο, η Αυστρία, η Ισπανία και η Σλοβενία, μείωσαν τις καθαρές εισροές ξένων επενδύσεων στη χώρα. Ενώ η διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.5., παρέμεινε ίδια με τα προηγούμενα έτη.

Πίνακας 3.5.

**Διάρθρωση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα κατά γεωγραφική περιοχή
προέλευσης 2009 – 2010 (σε εκατομμύρια ευρώ)**

	2009	2010
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27	1.561	180
Ζώνη του ευρώ	1.601	725
Υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ	87	93
Βαλκανικές χώρες	0,0	3,0
Μέση Ανατολή, Μεσόγειος , & πρώην ΕΣΣΔ	6,0	9,0
Άλλες χώρες	100	-3,0
Σύνολο	1.754	281

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2011)

Πίνακας 3.6.

**Καθαρές Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ανά χώρα προέλευσης στην
Ελλάδα, 2009 - 2010
(σε εκατομμύρια ευρώ)**

ΕΤΗ	2010	2009
ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ		
ΣΥΝΟΛΟ	249,2	1.753,8
ΕΥΡΩΠΗ	300,7	1.624,3
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	196,9	1.561,1

ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ	533,7	1.603,0
ΑΥΣΤΡΙΑ	-342,6	182,8
ΒΕΛΓΙΟ	-73,9	-84,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	200,8	670,5
ΙΣΠΑΝΙΑ	-58,0	67,5
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	6,5	4,4
ΓΑΛΛΙΑ	789,9	426,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	14,3	43,5
ΙΤΑΛΙΑ	19,3	-88,2
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	-357,3	245,3
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	-11,7	138,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	0,5	0,0
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-0,4	-0,3
ΚΥΠΡΟΣ	340,3	-5,5

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

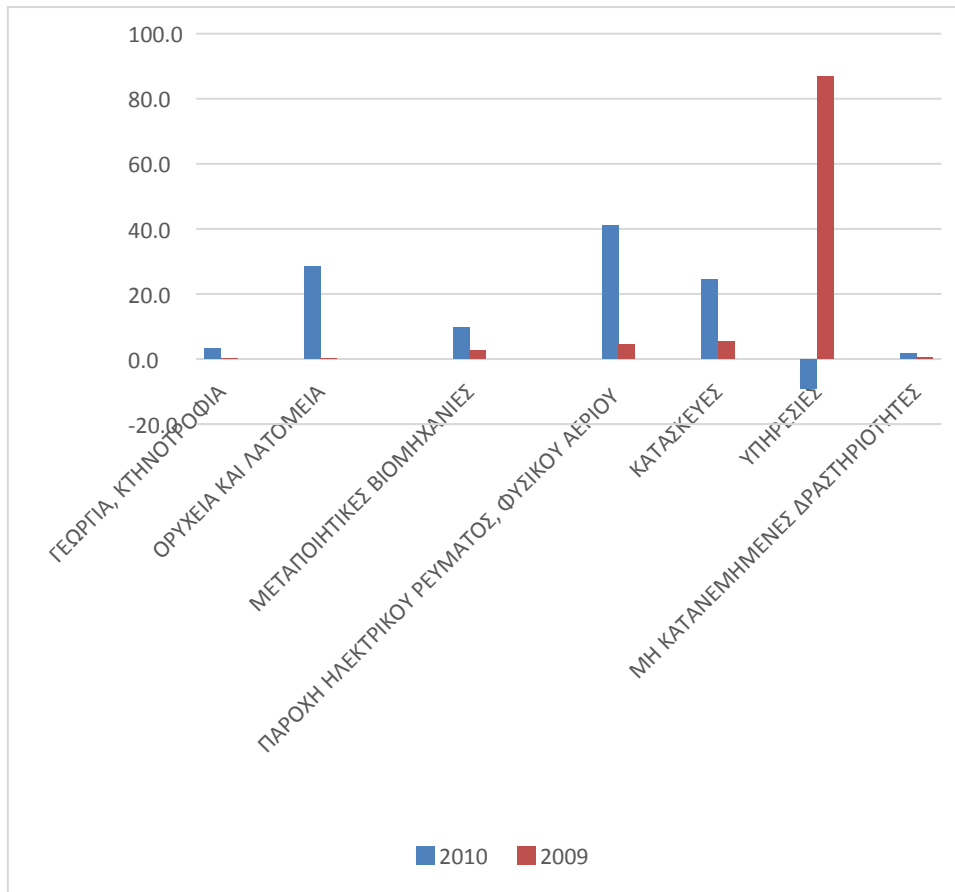
Το θετικό πρόσημο (+) σημαίνει αύξηση των καθαρών ξένων επενδύσεων των μη κατοίκων στην Ελλάδα, ενώ το αρνητικό πρόσημο (-) σημαίνει μείωση των καθαρών ξένων επενδύσεων των μη κατοίκων στην Ελλάδα.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2017)

Ως προς την κλαδική κατανομή των ξένων επενδύσεων τη διετία αυτή, με τον τριτογενή τομέα παραγωγής να απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό των εισροών των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, σύμφωνα με το Διάγραμμα 3.6., παρατηρείται μία αυξημένη ροή προς τους κλάδους της ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, των ορυχείων και των κατασκευών.

Διάγραμμα 3.6.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, 2009 – 2010

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. (2017)

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα που τις προσέδωσε η ένταξη της στην Ο.Ν.Ε., γεγονός που καταδεικνύεται από τη χαμηλή προσέλκυση ξένων επενδύσεων και τις διακυμάνσεις που κατέγραψαν οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα, τα έτη αυτά.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 3.7., συγκριτικά με άλλες χώρες της Ε.Ε.-27 και της ζώνης του ευρώ, οι εισροές ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα υπολείπονταν σημαντικά ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Πίνακας 3.7.

Ξένες Άμεσες Επενδύσεις 2004 - 2010 στην Ελλάδα και σε ανταγωνίστριες χώρες (ως ποσοστό του Α.Ε.Π.)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΕ-27	0,6	1,1	2,1	3,6	1,6	2,4	1,7
Ζώνη του ευρώ	1,1	1,9	3,0	4,7	1,2	3,2	2,9
Βουλγαρία	10,3	14,9	23,5	29,4	19,0	7,0	3,2
Ελλάδα	0,9	0,3	2,0	0,7	1,3	0,8	0,1
Ιρλανδία	-5,7	-15,6	-2,5	9,6	-6,3	11,5	20,7
Πορτογαλία	1,0	2,0	5,4	1,3	1,9	1,2	1,2
Ρουμανία	8,5	6,6	9,3	5,8	6,8	3,0	1,8
Τουρκία	0,7	2,1	3,8	3,4	2,7	1,4	1,2

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. (2013)

Οι περισσότερες ξένες επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2001 - 2010, αφορούσαν εξαγορές εγχώριων επιχειρήσεων και όχι δημιουργία νέων επιχειρήσεων (greenfield). Με αποτέλεσμα, να μην επεκτείνεται η παραγωγική βάση της οικονομίας αλλά μόνο να μεταβάλλεται η εθνικότητα της ιδιοκτησίας του κεφαλαίου.

Επίσης, η έλευση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ανέδειξε τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ελλάδας, καθιστώντας τη χώρα λιγότερο ελκυστικό προορισμό των ξένων επενδύσεων σε σχέση με άλλες ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές χώρες.

3.4. Ανακεφαλαίωση

Στην Ελλάδα η προσέλκυση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ξεκίνησε με τη ψήφιση του Ν.2687/1953, στον οποίο προβλεπόταν μία σειρά κινήτρων για την εισροή των ξένων κεφαλαίων από το εξωτερικό. Η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν προσανατολισμένη προς την υποκατάσταση των εισαγωγών καθώς και της προστασίας της εγχώριας παραγωγής και βιομηχανίας.

Τη δεκαετία του 1960, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές ξένες επενδύσεις με μέση ετήσια αύξηση 40,4%. Η πλειονότητα των εισερχομένων ξένων επενδύσεων

συγκεντρώθηκαν στους κλάδους των Χημικών, των Πετρελαιοειδών, των Βασικών Μετάλλων, των Ηλεκτρικών Ειδών και των Μέσων Μεταφοράς.

Τη δεκαετία του 1970, οι εισροές των ξένων επενδύσεων παρουσιάζουν μία μεταστροφή στους κλάδους των Τροφίμων, των Ποτών και της Υφαντουργίας. Το 1976 οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα παρουσίασαν αύξηση 1.171% και συνέχισαν να αυξάνονται έως και το 1980 με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 22,6% σε όρους επενδυμένου κεφαλαίου.

Μετά το 1981 η στατιστική παρακολούθηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα παρουσιάζει προβλήματα στην καταγραφή των κεφαλαίων που εισάγουν οι επιχειρήσεις. Την πενταετία 1983 – 1988 οι εισροές ξένων επενδύσεων στην χώρα ανέρχονταν στο 2,1% της μέσης ετήσιας εισροής ξένων επενδύσεων στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ την περίοδο 1989-1992 μειώνονται στο 1,1%.

Την διετία 1993-1994 οι εισροές των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα μειώνονται ενώ το 1995 η τάση γίνεται και πάλι ανοδική για να μετατραπεί σε ασταθή την τριετία 1997 -1999 και να ανακάμψει το έτος 2000, που οι εισροές ξένων επενδύσεων ανέρχονται στο ποσό των 1.115 εκατομμυρίων δολαρίων. Την περίοδο αυτή παρατηρείται μία στροφή στον κλάδο των Υπηρεσιών καθώς και η αύξηση της συμμετοχής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως χώρες προέλευσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Την περίοδο 2001 - 2008, δηλαδή από την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ έως την έναρξη της παγκόσμιας κρίσης, οι εισροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, ανήλθαν σε περίπου 15 δισεκατομμύρια ευρώ σωρευτικά, ή 0,9% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο ετησίως. Το 2002 καταγράφεται δραματική μείωση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ίση με 96% που αποτελεί το χαμηλότερο ιστορικό επίπεδο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, ενώ το 2006 καταγράφεται η μεγαλύτερη της περιόδου, εισροή ξένων επενδύσεων, ύψους 5.355 εκατομμύρια δολάρια.

Η διετία 2009 – 2010 που ακολούθησε χαρακτηρίζεται από την έλευση της κρίσης, η οποία επηρέασε έντονα την εισροή ξένων επενδύσεων και την ελληνική οικονομία. Το 2009 οι εισροές των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα ανέρχονται σε 2.436 εκατομμύρια δολάρια έναντι 4.499 εκατομμυρίων δολαρίων το 2008. Η

επίδραση της κρίσης το 2010 γίνεται ακόμη πιο αισθητή, επιφέροντας ακόμη μεγαλύτερη μείωση στις εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, οι οποίες ανέρχονταν σε 330 εκατομμύρια δολάρια.

Οι περισσότερες ξένες επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2001 - 2010, κατευθύνονταν στον τριτογενή τομέα παραγωγής και ιδιαίτερα στο εμπόριο, στις οικονομικές υπηρεσίες, μεταφορές και στις επικοινωνίες και αφορούσαν στην εξαγορά εγχώριων επιχειρήσεων και όχι δημιουργία νέων εταιρειών (greenfield).

Το μεγαλύτερο μέρος της επενδυτικής δραστηριότητας στη χώρα πραγματοποιείται από χώρες – μέλη του Ο.Ο.Σ.Α, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χώρες της ευρωζώνης.

Συμπερασματικά, οι διακυμάνσεις που κατέγραψαν οι εισροές ξένων επενδύσεων καθώς και η αδυναμία της Ελλάδας να προσελκύσει Άμεσες Ξένες Επενδύσεις τα έτη 2001 – 2010, καταδεικνύουν ότι η χώρα δεν αξιοποίησε τα πλεονεκτήματα που τις προσέδωσε η ένταξη της στην Ο.Ν.Ε. και η έλευση της κρίσης έφερε στην επιφάνεια τα μόνιμα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, που η χώρα δεν είχε φροντίσει να επιλύσει, ώστε να γίνει εφάμιλλη των ανταγωνιστριών χωρών, στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα 2011 – 2016

4.1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα βρίσκεται ήδη από το 2010 στον μηχανισμό στήριξης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έχοντας μέχρι το 2016 λάβει μία σειρά μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και δημοσιονομικής εξυγίανσης, λόγω των μνημονίων που συνόδευσαν τις χρηματοδοτήσεις.

Σε μία περίοδο, που η προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο ανάκαμψης της οικονομίας, αύξησης των δημοσίων εσόδων και μείωσης της ανεργίας, παρουσιάζεται στο παρόν κεφάλαιο η πορεία των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, για τα έτη από το 2011 μέχρι και το 2016.

Επίσης γίνονται αναφορές σχετικά με την κλαδική κατανομή των επενδύσεων, τη διάρθρωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα κατά γεωγραφική περιοχή προέλευσης και τέλος αναφέρονται οι σημαντικότερες μορφές ξένων επενδύσεων της περιόδου.

4.2. Οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 2011 – 2016 στην Ελλάδα

Η Ελλάδα από το 2010, αδυνατώντας να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές, για τη χρηματοδότηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους της, κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η χρηματοδότηση της Ελλάδας από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό την προϋπόθεση ότι η χώρα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και εξυγίανσης.

Παρά το γεγονός ότι το χρονικό διάστημα από το 2011 έως και το 2016 οι ελληνικές κυβερνήσεις θέσπισαν μία σειρά πακέτων μέτρων, λόγω των μνημονίων

που συνόδευαν τις χρηματοδοτήσεις, οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, κινήθηκαν υποτονικά και με διακυμάνσεις.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 4.1. και όπως αυτός απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4.1., το έτος 2011 σημειώνεται αύξηση των εισροών ξένων επενδύσεων, η οποία εισροή ανέρχεται σε 1.114 εκατομμύρια δολάρια έναντι της προηγούμενης χρονιάς που ανήλθε σε 330 εκατομμύρια δολάρια, έχοντας επί των πλείστων, την μορφή συμμετοχής αύξησης κεφαλαίου, ιδίως των τραπεζών. Αρνητικές ήταν οι εισροές ξένων επενδύσεων προς την Ελλάδα το 2015, σημειώνοντας ότι τον Ιούνιο του ίδιου έτους εφαρμόστηκαν στη χώρα κεφαλαιακοί έλεγχοι (capital controls), που παραμένουν μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις μειώθηκαν κατά 289 εκατομμύρια δολάρια ενώ το 2014 διαμορφώθηκαν σε 1.670 εκατομμύρια δολάρια και το 2013 ήταν ακόμη υψηλότερες φθάνοντας τα 2.817 εκατομμύρια δολάρια.

Πίνακας 4.1.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2011- 2015

(σε εκατομμύρια δολάρια)

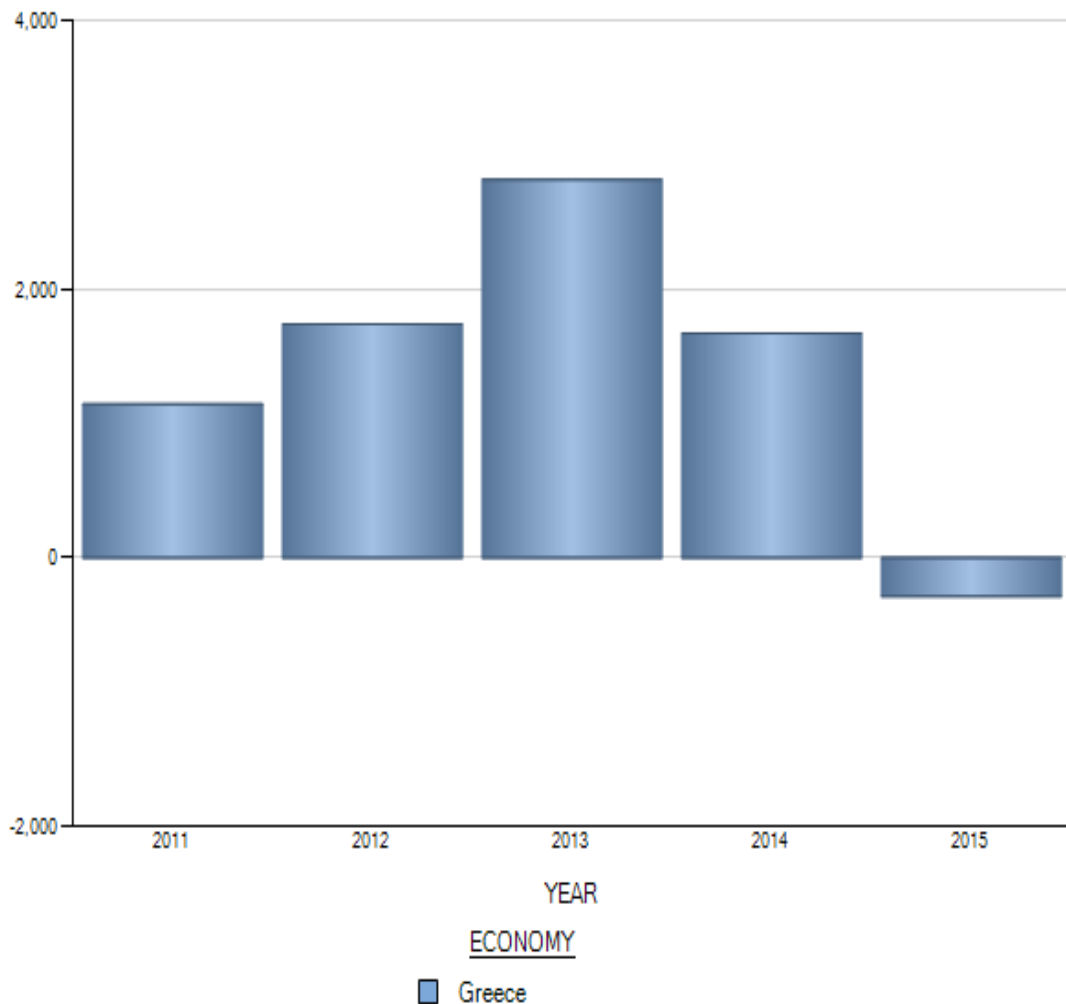
Έτος	2011	2012	2013	2014	2015
Εισροές ΞΕΕ	1.144	1.740	2.817	1.670	-289

Πηγή: UNCTADstat (2017)

Διάγραμμα 4.1.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, 2011- 2015

(σε εκατομμύρια δολάρια)

Πηγή: UNCTADstat (2017)

Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος στην έκθεση του για το έτος 2016 (2017) αναφέρει ότι, από την έναρξη της κρίσης το 2008 και μετά, οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη χώρα, σχεδόν υποτριπλασιάστηκαν σε περίπου 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ ή 0,5% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο ετησίως, όπως παρουσιάζεται και στον Πίνακα 4.2. Συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ε.Ε.-28 και της ζώνης του ευρώ, οι εισροές ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα υπολείπονται σημαντικά ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Πίνακας 4.2.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα σε σύγκριση με ανταγωνίστριες χώρες

(σε % του ΑΕΠ ετησίως, μέσος όρος περιόδου)

	2009-2012	2013-2015
Ιρλανδία	19,5	48,6
Μάλτα	60,8	10,4
Ζώνη του ευρώ-19	3,6	4,4
Κύπρος	6,4	4,3
Βουλγαρία	4,5	3,6
Πορτογαλία	4,9	3,6
Ισπανία	1,9	2,8
ΕΕ-28	2,3	2,6
Ρουμανία	1,9	2,1
Τουρκία	1,8	1,8
Ουγγαρία	-0,4	1,4
Ελλάδα	0,5	1,0
Ιταλία	0,7	0,8

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2017)

Τα τελευταία τρία έτη 2013-2016, τόσο οι μετοχικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις όσο κι αυτές με την μορφή εξαγορών ή συγχωνεύσεων, κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα. Από τα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, προκύπτει ότι την ίδια χρονική περίοδο παρατηρήθηκε αποεπένδυση -8% των συνολικών εισροών ξένων επενδύσεων για την ίδρυση νέου υποκαταστήματος έναντι, 1% το διάστημα 2001-2008 και 4% την περίοδο 2009-2012 (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2016, 2017).

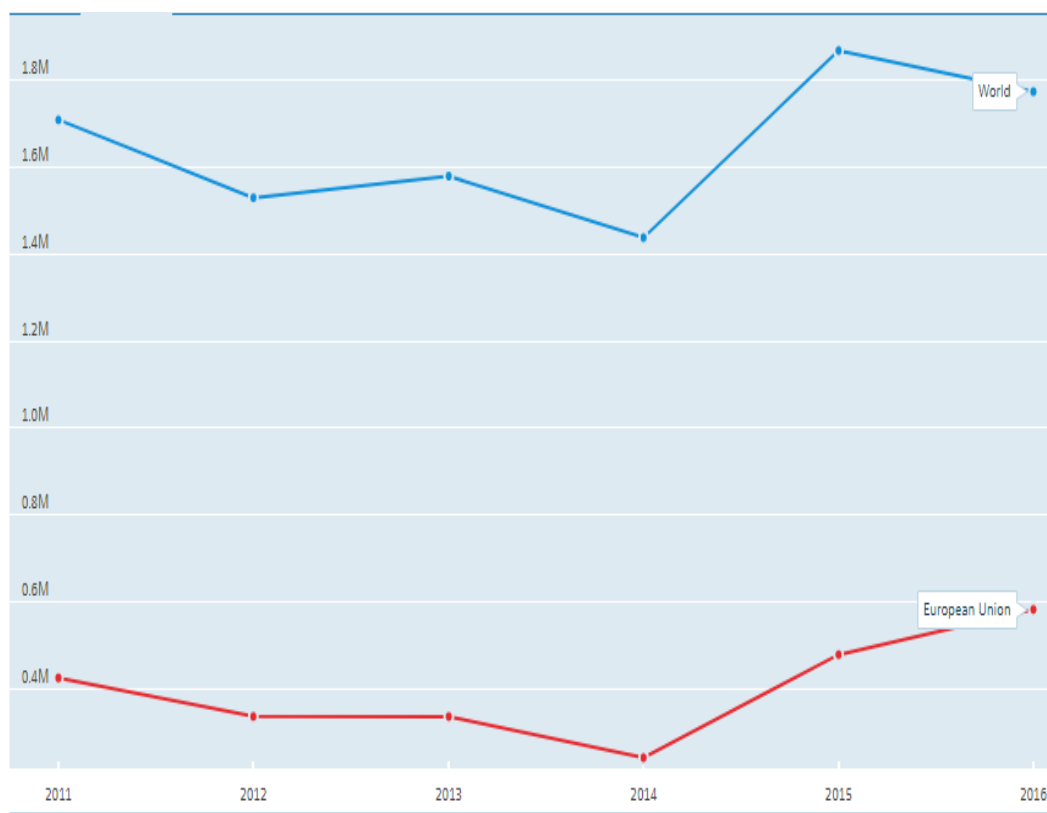
Το 2016 σύμφωνα με τα στοιχεία της Unctad, οι εισροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα αυξήθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος και ανήλθαν σε 3.126 εκατομμύρια δολάρια.

Οι κυριότερες εισροές ξένων επενδύσεων στη χώρα προήλθαν κυρίως από, την πώληση του 51% του Ο.Α.Π. στην COSCO Group , την εξαγορά από την Apollo Investments του 90% της Αστήρ Παλλάς Βουλιαγμένης από την Εθνική Τράπεζα και

το ΤΑΙΠΕΔ, την αγορά του 100% της ΑΤΕ Ασφαλιστικής Α.Ε. της τράπεζας Πειραιώς από την ERGO International A.G. (PwC, 2017).

Διάγραμμα 4.2.

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ευρώπη και Παγκόσμια, 2011- 2016 (σε εκατομμύρια δολάρια)

Πηγή: OECD data (2017)

Σύμφωνα με την τελευταία ετήσια έκθεση της ΕΥ, European attractiveness survey (2017) οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ευρώπη το 2016, κινήθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, όπως απεικονίζεται και στο Διάγραμμα 4.4., εκ των οποίων οι 5.845 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις αφορούσαν στη δημιουργία νέων εταιρειών (greenfield), καταγράφοντας αύξηση σε αυτόν τον τομέα, 15% ετησίως. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία 259.673 νέων θέσεων εργασίας. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και η Γαλλία αποτέλεσαν τους τρεις μεγαλύτερους ευρωπαϊκούς προορισμούς απορροφώντας το 51% των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ευρώπη.

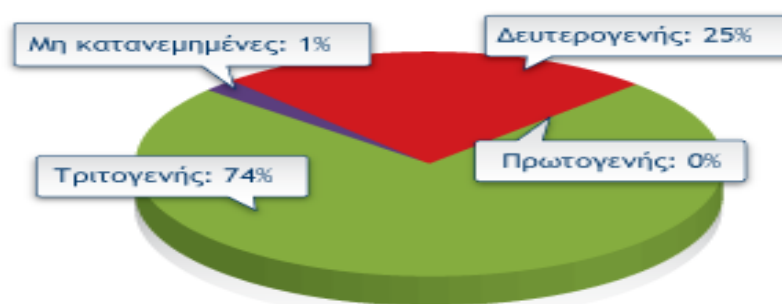
Σύμφωνα με την προαναφερθείσα έκθεση, το 2016 πραγματοποιήθηκαν 13 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις που αφορούσαν στην ίδρυση νέων εταιρειών (greenfield) στην Ελλάδα. Από αυτές τις επενδύσεις οκτώ πραγματοποιήθηκαν στον κλάδο των χρηματοοικονομικών, δύο στον κλάδο της μεταποίησης και από μία στους κλάδους της γεωργίας, των μεταφορών και επικοινωνιών και των κατασκευών και δημιούργησαν 111 νέες θέσεις εργασίας.

Αν και η έκθεση της EY, European attractiveness survey, δεν καλύπτει όλο το εύρος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, αλλά μόνο αυτές που οδηγούν στην ίδρυση νέων εγκαταστάσεων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ωστόσο τα στοιχεία είναι ενδεικτικά της δύσκολης θέσης της Ελλάδας ως προς την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Όσον αφορά στην κλαδική κατανομή των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 4.3., την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μία συγκέντρωση αυτών, στον τριτογενή τομέα παραγωγής.

Διάγραμμα 4.3.

Συνολικές εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων 2005-2015 στην Ελλάδα
ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

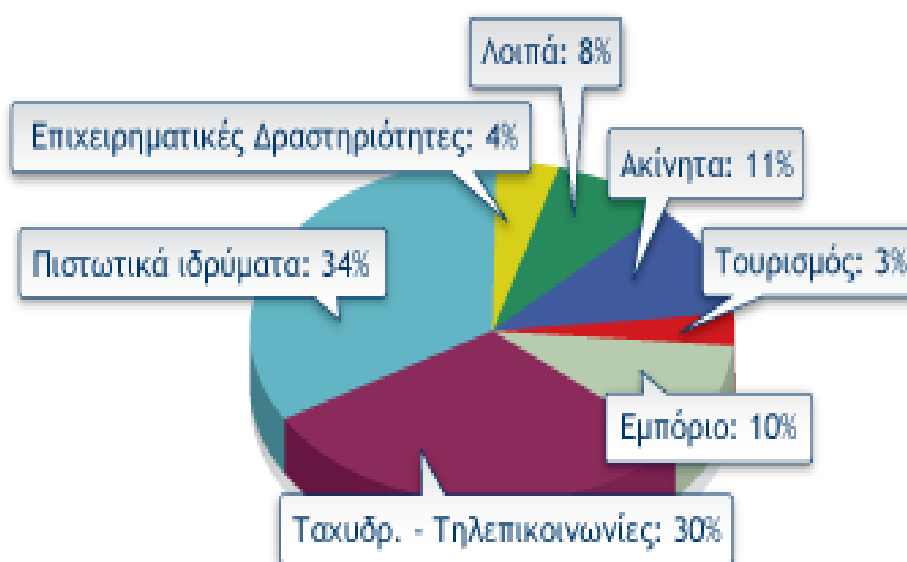
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος & Enterprise Greece (2017)

Ειδικότερα μέχρι το 2008 παρατηρείται συγκέντρωση των εισροών ξένων επενδύσεων, στους τομείς των υπηρεσιών, των τηλεπικοινωνιών, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και του εμπορίου. Ενώ τα τελευταία έτη βάσει της

απεικόνισης του Διαγράμματος 4.4., παρατηρείται μία στροφή των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας και στις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες (Enterprise Greece Invest & Trade, 2017).

Διάγραμμα 4.4.

Διάρθρωση των συνολικών εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στον τομέα των υπηρεσιών, 2005-2015, στην Ελλάδα

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος & Enterprise Greece (2017)

Για το σύνολο της περιόδου 2001 – 2016 το μεγαλύτερο μέρος των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων προήλθαν από τις χώρες της Ε.Ε.-28 όπου το 80% προήλθαν από τις χώρες της ζώνης του ευρώ, με τη Γαλλία και τη Γερμανία να αντιπροσωπεύουν από κοινού το 50% των εισερχομένων ξένων επενδύσεων. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια οι εισροές από τις χώρες της ευρωζώνης μειώθηκαν αισθητά ενώ αυξήθηκαν οι εισροές από τις Η.Π.Α., την Ελβετία και τον Καναδά (Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2016, 2017).

Η μικρή εισροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα τα έτη 2011 έως και 2016, καταδεικνύει τη χρόνια αδυναμία της ελληνικής οικονομίας να προσελκύσει ξένες επενδύσεις. Στα μόνιμα μακροχρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας, προστέθηκαν η πολιτική και οικονομική ανασφάλεια, η επιβολή των περιορισμών

στην κίνηση κεφαλαίων – capital controls, οι εκκρεμότητες με τις ελληνικές τράπεζες όπως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πάνω από όλα η εκκρεμότητα που παραμένει με τη ρύθμιση του χρέους. Παράγοντες που αποθαρρύνουν τους επενδυτές, αφού η χώρα δεν προσδίδει πλεονεκτήματα τοποθεσίας τύπου – L, σύμφωνα με το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning, στις πολυεθνικές επιχειρήσεις για να πραγματοποιήσουν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.

4.3. Ανακεφαλαίωση

Τα έτη 2011 – 2016, η Ελλάδα αντιμετωπίζοντας βαθιά οικονομική ύφεση και έχοντας ήδη καταφύγει στη βοήθεια του Δ.Ν.Τ., της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, λαμβάνοντας μία σειρά μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και δημοσιονομικής εξυγίανσης, καθώς και η επιβολή από το 2015 των κεφαλαιακών ελέγχων, δεν μπόρεσε να βελτιώσει τις επιδόσεις της ως προς την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Οι εισροές ξένων επενδύσεων αυτή τη χρονική περίοδο κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με τις χώρες της Ε.Ε.

Οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, σχεδόν υποτριπλασιάστηκαν σε περίπου 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ ή 0,5% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο ετησίως. Το 2015 οι εισροές ξένων επενδύσεων προς την Ελλάδα ήταν αρνητικές, συγκεκριμένα οι εισερχόμενες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις μειώθηκαν κατά 289 εκατομμύρια δολάρια ενώ το 2014 διαμορφώθηκαν σε 1.670 εκατομμύρια δολάρια και το 2013 ήταν ακόμη υψηλότερες φθάνοντας τα 2.817 εκατομμύρια δολάρια.

Τα έτη 2013-2016, τόσο οι μετοχικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις όσο κι αυτές με την μορφή εξαγορών ή συγχωνεύσεων, κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα. Από τα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, προκύπτει ότι την ίδια χρονική περίοδο παρατηρήθηκε αποεπένδυση -8% των συνολικών εισροών ξένων επενδύσεων για την ίδρυση νέου υποκαταστήματος έναντι, 1% το διάστημα 2001-2008 και 4% την περίοδο 2009-2012.

Οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα παρουσίασαν αύξηση το 2016 και ανήλθαν σε 3.126 εκατομμύρια δολάρια. Ωστόσο σύμφωνα με την

τελευταία ετήσια έκθεση της ΕΥ, European attractiveness survey (2017) οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ευρώπη το 2016, κινήθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, πραγματοποιήθηκαν 5.845 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις που αφορούσαν στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων, καταγράφοντας αύξηση 15% σε ετήσια βάση που οδήγησαν στη δημιουργία 217.666 νέων θέσεων εργασίας, η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της λίστας με τις πιο ελκυστικές χώρες στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Σύμφωνα με την έκθεση, το 2016 στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν 13 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις που αφορούσαν στη δημιουργία νέων εταιρειών, δημιουργώντας 111 νέες θέσεις εργασίας. Αν και η έκθεση δεν καλύπτει όλο το εύρος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, αλλά μόνο αυτές που οδηγούν στην ίδρυση νέων εγκαταστάσεων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ωστόσο τα στοιχεία είναι ενδεικτικά της δύσκολης θέσης της Ελλάδας ως προς την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Οι κυριότερες εισροές ξένων επενδύσεων στη χώρα προήλθαν κυρίως από, την πώληση του 51% του Ο.Α.Π. στην COSCO Group , την εξαγορά από την Apollo Investments του 90% της Αστήρ Παλλάς Βουλιαγμένης από την Εθνική Τράπεζα και το ΤΑΙΠΕΔ, την αγορά του 100% της ΑΤΕ Ασφαλιστικής Α.Ε. της τράπεζας Πειραιώς από την ERGO International A.G.

Όσον αφορά στην κλαδική κατανομή των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μία συγκέντρωση αυτών, στον τριτογενή τομέα παραγωγής, με μία στροφή τα τελευταία χρόνια των εισερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας και στις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Ως προς τις χώρες προέλευσης αν και το μεγαλύτερο μέρος των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, προέρχονταν από τις χώρες της Ε.Ε.-28. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια οι εισροές από τις χώρες της ευρωζώνης μειώθηκαν αισθητά ενώ αυξήθηκαν οι εισροές από τις Η.Π.Α., την Ελβετία και τον Καναδά.

Η μικρή εισροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα τα έτη 2011 έως και 2016, καταδεικνύει τη χρόνια αδυναμία της ελληνικής οικονομίας να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και την αναγκαιότητα να υιοθετηθούν πολιτικές που θα άρουν τα αντικίνητρα και να διαμορφώσουν τους παράγοντες που απαιτούνται για

την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα, ιδιαίτερα σε μία εποχή που η ελληνική οικονομία τις έχει τόσο ανάγκη για την ανάκαμψη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συμπεράσματα και Προτάσεις

Από την μελέτη της παρούσας διπλωματικής εργασίας προέκυψε ότι οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα, το χρονικό διάστημα 2001 – 2016, δεν ήταν σε ικανοποιητικό μέγεθος και κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με τις χώρες της Ε.Ε. Από το 2001 έως και το 2008 οι εισροές ξένων επενδύσεων ανήλθαν σε 15 δισεκατομμύρια ευρώ σωρευτικά ή 0,9% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο ετησίως. Την περίοδο της κρίσης μειώθηκαν περίπου σε 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ σωρευτικά ή 0,5% του Α.Ε.Π. κατά μέσο όρο το χρόνο, ενώ έκτοτε βελτιώθηκαν ελάχιστα. Κυρίως αφορούσαν εξαγορές υπάρχουσών επιχειρήσεων και ελάχιστες τη δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων (Τράπεζα της Ελλάδος, 2017).

Οι διακυμάνσεις που κατέγραψαν οι εισροές ξένων επενδύσεων καθώς και η αδυναμία της Ελλάδας να προσελκύσει Άμεσες Ξένες Επενδύσεις τα έτη 2001 – 2016, καταδεικνύουν ότι η χώρα δεν αξιοποίησε τα πλεονεκτήματα που τις προσέδωσε η ένταξη της στην Ο.Ν.Ε. και η κρίση της ελληνικής οικονομίας ανέδειξε όχι μόνο τις χρόνιες δημοσιονομικές ανισορροπίες της οικονομίας, το υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα και το μεγάλο δημόσιο χρέος, αλλά και τις σημαντικές στρεβλώσεις που υπήρχαν στη δομή της, που η χώρα δεν είχε φροντίσει να διορθώσει, ώστε να γίνει εφάμιλλη των ανταγωνιστριών χωρών, στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Παράλληλα όλα αυτά τα έτη η κατάταξη της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη ανταγωνιστικότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Στη έκθεση που δημοσίευσε το 2017 το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ κατατάσσει την Ελλάδα με βάση το Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας στη 86^η θέση μεταξύ 138 χωρών. Αναδεικνύοντας ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι η αστάθεια των πολιτικών που εφαρμόζονται, οι φορολογικοί συντελεστές, η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και το φορολογικό πλαίσιο.

Επίσης σε σχέση με την ποιότητα των θεσμών, στην έκθεση που δημοσίευσε το 2017 το Heritage Foundation που κατατάσσει τις χώρες με βάση το Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, η Ελλάδα με συνολική βαθμολογία 55,00 σε σύνολο 180 χωρών κατέλαβε την 127^η θέση, στην κατηγορία ως κυρίως ανελεύθερες, και μόλις

την προτελευταία θέση (43^η) στην Ευρώπη, με χαμηλότερους υποδείκτες αυτούς που αφορούν στους τομείς του Κράτους Δικαίου και το Μέγεθος της Κυβέρνησης.

Από τη χρόνια αδυναμία της ελληνικής οικονομίας να προσελκύσει ξένες επενδύσεις, αλλά και τις χαμηλές βαθμολογίες που λαμβάνει όλα αυτά τα έτη τόσο στο Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας όσο και στο Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, προκύπτει η επιτακτική ανάγκη να υιοθετηθούν πολιτικές που θα άρουν τα αντικίνητρα και θα διαμορφώσουν τους παράγοντες που απαιτούνται για την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη χώρα, ιδιαίτερα σε μία εποχή που η ελληνική οικονομία τις έχει τόσο ανάγκη για την ανάκαμψη της.

Μπορεί η αγορά της Ελλάδας να είναι μικρή και η διαρκής εισοδηματική μείωση των καταναλωτών σε συνδυασμό με την αύξηση του ποσοστού ανεργίας τα τελευταία χρόνια, να περιορίσαν τη ζήτηση στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, όμως το μειονέκτημα αυτό μπορεί να αντισταθμιστεί από το δυνητικό μέγεθος της ελληνικής αγοράς.

Η γεωγραφική θέση της χώρας, η οποία αποτελεί εμπορικό σταυροδρόμι ανάμεσα στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, σε συνδυασμό με το άνοιγμα των αγορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, θα μπορούσε να προσελκύσει Άμεσες Ξένες Επενδύσεις με εξαγωγικό χαρακτήρα. Η αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας, με την παροχή ειδικών κινήτρων για επενδύσεις από χώρες της Ασίας και ειδικότερα τις χώρες της Αραβικής Χερσονήσου, η αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτημάτος της που είναι ο τουρισμός, η εκμετάλλευση των αγωγών διακίνησης πετρελαίου και φυσικού αερίου, η οριοθέτηση και εκμετάλλευση της Ελληνικής ΑΟΖ, μεσομακροπρόθεσμα μπορούν να επιφέρουν σημαντικές ξένες επενδύσεις.

Επίσης η Ελλάδα δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ως προς το κόστος εργασίας άλλες χώρες, ωστόσο διαθέτει εργατικό δυναμικό υψηλών δεξιοτήτων, στην έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ που δημοσιεύτηκε το 2017, η χώρα βρίσκεται στην 10^η θέση παγκοσμίως στην κατηγορία Διαθεσιμότητα Επιστημόνων και Μηχανικών. Στοιχείο που αποτελεί κίνητρο να επενδύσουν ξένες επιχειρήσεις εντάσεως εξειδικευμένης εργασίας.

Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές στη χώρα αποτελούν έναν αποτρεπτικό παράγοντα προσέλκυσης ξένων και εγχώριων επενδύσεων, ωστόσο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας αποτελεί το ασταθές φορολογικό σύστημα. Υπάρχουν χώρες με μεγαλύτερο ποσοστό φορολόγησης εταιρικών κερδών από την Ελλάδα, όπως για παράδειγμα οι Η.Π.Α. με συντελεστή 39%, η Γαλλία με 34,4% και το Βέλγιο με 34%, οι οποίες αποτελούν χώρες υποδοχής σημαντικών ξένων επενδύσεων (Κοτταρίδη, Η βραδυνή, 2017).

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι οι φορολογικοί συντελεστές δεν αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, αλλά οι βασικοί παράγοντες που απασχολούν τους επενδυτές είναι η διαφάνεια, η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα του πολιτικού, νομικού και θεσμικού περιβάλλοντος. Χώρες με ισχυρό θεσμικό πλαίσιο, μικρά ποσοστά διαφθοράς, χαμηλή γραφειοκρατία, γρήγορη απονομή δικαιοσύνης και ευκολία στη δημιουργία επιχειρήσεων, έχουν τη δυνατότητα επιβολής υψηλής φορολογίας (Κοτταρίδη, Η βραδυνή, 2017).

Είναι βέβαιο ότι η πολιτική αστάθεια των τελευταίων ετών έχει συμβάλει στις κακές επιδόσεις της χώρας μας, στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Μετά την έναρξη της κρίσης το ελληνικό πολιτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από έντονη αστάθεια με τους ψηφοφόρους να εκφράζουν απογοήτευση και έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς τους πολιτικούς, τις κυβερνήσεις να αποτελούνται από εύθραυστες πλειοψηφίες και να εναλλάσσονται σε μικρά χρονικά διαστήματα. Ακόμη και το επιχειρηματικό περιβάλλον διακατέχεται από έντονη αβεβαιότητα που σε ένα βαθμό τροφοδοτείται από την πολιτική αστάθεια, τον απόηχο της πιθανής εξόδου της χώρας από το ευρώ, την έλλειψη ρευστότητας, την καθιέρωση κεφαλαιακών ελέγχων και του μεγάλου ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων στις τράπεζες, τα οποία περιορίζουν τα χρηματικά κεφάλαια για νέες χορηγήσεις δανείων.

Ένας ακόμη ανασταλτικός παράγοντας είναι το ασταθές νομικό και φορολογικό περιβάλλον της Ελλάδας. Στη χώρα παρατηρείται πολυνομία σε πολλούς τομείς της δημόσιας πολιτικής η οποία οδηγεί σε κακονομία, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει η φορολογική πολιτική. Από το 2001 έως και το 2015, θεσπίστηκαν στη χώρα 1.478 νόμοι, περίπου 100 νόμοι ετησίως, επίσης εκδόθηκαν 3.452 Προεδρικά Διατάγματα, δηλαδή η αναλογία είναι 5 Π.Δ. ανά 1 νόμο. Οι αμιγώς φορολογικοί

νόμοι από το 2002 μέχρι και το 2015 είναι 36, γεγονός που σημαίνει ότι σε μια χρονική διάρκεια 14 ετών έχουν ψηφιστεί 2,5 νόμοι φορολογικού ενδιαφέροντος ανά έτος. Ακόμη και σε έτη όπως το 2014 όπου δεν υπήρχε νομοθετική παραγωγή, θεσπίστηκαν 64 άρθρα φορολογικού ενδιαφέροντος (Σωτηρόπουλος & Χριστόπουλος, 2016, σ. 6). Επομένως η κάθε επιχείρηση ή πολίτης οφείλει να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή τι είδους τροποποιήσεις γίνονται στο φορολογικό πλαίσιο από κάθε νέα κυβέρνηση ή κάθε νέο υπουργό Οικονομικών, το οποίο δεν είναι εφικτό.

Η ύπαρξη πολυνομίας και νομικής πολυπλοκότητας στη χώρα, αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες των φαινομένων διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση, της φοροδιαφυγής και εντέλει της αναποτελεσματικότητας των θεσμών. Επίσης επιδεινώνει τη γραφειοκρατία, επιβαρύνοντας την να εφαρμόζει τη διογκούμενη νομοθετική παραγωγή. Η εφαρμογή των νέων νόμων καθυστερεί από τις διοικητικές υπηρεσίες, όπως συμβαίνει συχνά, ιδίως όταν οι υπηρεσίες αναμένουν την έκδοση υπουργικών εγκυκλίων προς εφαρμογή κάποιου νόμου. Γεγονός που δικαιολογεί την κατάταξη της χώρας στον υποδείκτη Αριθμός Ημερών για Έναρξη Επιχείρησης στην 77η θέση, μεταξύ 138 χωρών.

Μία ακόμη επίπτωση της πολυνομίας είναι να διογκώνεται η ύλη των δικαστηρίων σε συνδυασμό με την υποεπένδυση που παρατηρείται στο δικαστικό τομέα, ελάχιστοι πόροι διατίθενται για οργανωτικές βελτιώσεις, οδηγούν σε ένα πλήθος ανεκτέλεστων και ανεπίλυτων υποθέσεων και σε μεγάλη καθυστέρηση της απονομής δικαιοσύνης. Δημιουργώντας ανασφάλεια δικαίου, γεγονός που αποθαρρύνει τους ξένους επενδυτές.

Στην Ελλάδα που μαστίζεται από την οικονομική κρίση είναι επιτακτική η ανάγκη προσέλκυσης και πραγματοποίησης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, που παρουσιάζουν εξωστρέφεια, που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, θα συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση των εξαγωγών, βελτιώνοντας έτσι το ελλειμματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας και τέλος θα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της αύξησης του Α.Ε.Π. Αναγκαία συνθήκη για να συμβεί αυτό είναι η αλλαγή της πολιτικής κουλτούρας και η διαμόρφωση αποτελεσματικότερων θεσμών κρατικής και κοινωνικής οργάνωσης στη χώρα.

Η διαμόρφωση αποτελεσματικότερων θεσμών δεν είναι εύκολο να γίνει άμεσα και απαιτεί μακροχρόνια και σταθερή εθνική στρατηγική προς αυτή την κατεύθυνση με την στήριξη όλων των πολιτικών δυνάμεων, του επιχειρηματικού κόσμου και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Στην Ελλάδα, τα μέτρα οικονομικής πολιτικής που αποτελούν μέρος της κυβερνητικής πολιτικής, σχεδιάζονται και εφαρμόζονται πολύ συχνά από πολιτικούς που το επιστημονικό τους υπόβαθρο είναι διαφορετικό από αυτό που απαιτείται. Έτσι η οικονομική πολιτική της χώρας επιβάλλεται και ασκείται ad hoc, δίχως να λαμβάνεται υπόψη η επιστημονική ανάλυση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας. Σ' ένα ολοένα και πιο διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον με πολλές προκλήσεις, η πολιτική της Ελλάδας δεν μπορεί να ασκείται τυχαία και ευκαιριακά, επιβάλλεται να λαμβάνει υπόψη την επιστημονική άποψη που αφορά στον κάθε τομέα άσκησης της.

Ωστόσο παράλληλα με την αλλαγή της αντίληψης περί χάραξης και άσκησης πολιτικής και την υιοθέτηση μίας μακροχρόνιας εθνικής στρατηγικής διαμόρφωσης αποτελεσματικότερων θεσμών στη χώρα, μπορούν να γίνουν στοχευμένες παρεμβάσεις που θα αντιμετωπίζουν με πρακτικά μέτρα τις παθογένειες που αποτελούν τροχοπέδη στην εισροή ξένων επενδύσεων .

Τέτοια μέτρα ενδεικτικά μπορεί να είναι, ο εξορθολογισμός και η απλοποίηση της νομοθεσίας, η ηλεκτρονική κωδικοποίηση της με προτεραιότητα σε κώδικες που αφορούν την επιχειρηματικότητα καθώς και η επέκταση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τομείς που αφορούν άμεσα στην ίδρυση και λειτουργία των επιχειρήσεων, θα συνέβαλλαν στην μείωση της γραφειοκρατίας.

Η αργή απονομή της δικαιοσύνης αποτελεί αντικίνητρο για τους ξένους επενδυτές. Η μείωση του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων, μέσω της ομαδοποίησης και επίλυσης ομοειδών υποθέσεων από ειδική ομάδα δικαστικών λειτουργών, η ολοκλήρωση, εφαρμογή και επέκταση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και η διασύνδεση της με όλα τα απαραίτητα πληροφοριακά συστήματα, καθώς και η εντατικοποίηση του μηχανισμού εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, θα βελτίωναν την κατάσταση.

Η διεύρυνση της ηλεκτρονικής διαδικασίας εκτέλεσης των διοικητικών λειτουργιών ώστε να ελαχιστοποιηθεί η επαφή πολιτών και δημοσίων υπαλλήλων, η μηδενική ανοχή, η άμεση αντιμετώπιση και απονομή δικαιοσύνης των καταγγελιών φαινομένων διαφθοράς, θα συμβάλλουν στην καταστολή της.

Η άρση των κεφαλαιακών περιορισμών, η διευθέτηση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η αναμόρφωση των κριτηρίων χορήγησης από τις τράπεζες επιχειρηματικών δανείων, θα διευκόλυναν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων.

Επίσης, η σταθερότητα του φορολογικού πλαισίου με μακροπρόθεσμους φορολογικούς νόμους θα δημιουργούσαν αίσθημα ασφάλειας στους επενδυτές και ταυτόχρονα η παροχή φορολογικών κινήτρων, η επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών σε συνδυασμό με συνεχείς ελέγχους και της βεβαιότητας εφαρμογής αυστηρών κυρώσεων, θα συνέβαλλαν στην μείωση της φοροδιαφυγής, όπου η είσπραξη από το κράτος των διαφυγόντων εσόδων θα δώσουν τη δυνατότητα για περαιτέρω μείωση των φορολογικών συντελεστών.

Εν κατακλείδι, η ταχεία έξοδος της Ελλάδας από την κρίση προς την ανάπτυξη, απαιτεί να γίνει εφάμιλλη των ανταγωνιστριών χωρών, στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Αυτό προϋποθέτει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μίας στοχευμένης οικονομικής πολιτικής, για την προώθηση και προβολή των εθνικών οικονομικών συμφερόντων στο εξωτερικό, στη διαμόρφωση της οποίας, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διακεκριμένοι επιστήμονες που η ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα διαθέτει σε μεγάλο αριθμό.

Ακόμη, επιβάλλεται πολιτική και κοινωνική συνεννόηση και συνοχή χωρίς μικροπολιτικές σκοπιμότητες με κατεύθυνση τη βελτίωση των θεσμών υιοθετώντας μοντέλα άλλων χωρών με αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο. Η δημιουργία ενός ανταποδοτικού κράτους στην υπηρεσία του πολίτη και των επιχειρήσεων, θα συμβάλλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τόσο των πολιτών όσο και των ξένων προς τη χώρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Κοτταρίδη, Κ. (2014). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ελλάδα Νο 01.7*. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής.
- Κοτταρίδη, Κ. (2014). *Επιδράσεις εισροών ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής Νο 06.01*. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.
- Κοτταρίδη, Κ. (2014). *Επιδράσεις εκροών ΑΞΕ στις χώρες προέλευσης Νο 01.5*. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής.
- Κοτταρίδη, Κ., & Γιακούλας, Δ. (2013). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι Επιπτώσεις της Κρίσης και ο Ρόλος των Θεσμών Νο. 5*. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.
- Κυρκιλής, Δ. (2010). *Άμεσες ξένες επενδύσεις - Νέα αναθεωρημένη έκδοση*. Αθήνα: Κριτική.
- Λιαργκόβας, Π. (2007). *Ξένες άμεσες επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα. Η εμπειρία της Ελλάδας και άλλων ευρωπαϊκών χωρών*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μελάς, Κ., & Πολλάλης, Γ. (2005). *Παγκοσμιοποίηση και Πολυεθνικές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μυλώνη, Β., & Γεωργόπουλος, Α. (2015). *Διεθνοποίηση και Διεθνικές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- O'Brien, R., & Williams, M. (2011). *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία. Εξέλιξη και δυναμικές*. Αθήνα: Παπαζήση.
- PwC. (2017, Ιανουάριος). *Εξαγορές και Συγχωνεύσεις επιχειρήσεων στην Ελλάδα 2016*. Ανάκτηση Αύγουστος 8, 2017, από PwC: <https://www.pwc.com/gr/en/publications/greek-thought-leadership/deals-greece-2016-publ-gr.pdf>
- Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδας, ΣΕΠΕ. (2016). *The Global Competitiveness Report 2016 – 2017. Ελλάδα*. Αθήνα.
- Σωτηρόπουλος, Δ. Α., & Χριστόπουλος, Λ. (2016, Ιούλιος). Πολυνομία, Κακονομία και Γραφειοκρατία στην Ελλάδα. Ανάλυση Αποτυχιών του Παρελθόντος και Προτάσεις Βελτιωτικών Παρεμβάσεων. διαΝΕΟσις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης.

The Boston Consulting Group. (2011). *Σύνοψη Συμπερασμάτων Έρευνας "Ελλάς 20:20: Η Προσέλκυση των Ξένων Επενδύσεων στην Ελληνική Οικονομία - Οι Απόψεις των Ξένων Επενδυτών*.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2003). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2005). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2007). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2006*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2008). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2007*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2009). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2010). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2011). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2013). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012*. Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2017). *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2016*. Αθήνα.

Ξενόγλωσση

Dicken, P. (2011). *Global Shift. Mapping the changing Contours of the World Economy. Sixth Edition*. New York : The Guilford Press.

Κοκκίνου, Α., & Ψυχάρης, Ι. (2004, Σεπτέμβριος). Foreign Direct Investments, Regional Incentives and Regional Attractiveness in Greece. Discussion Paper Series, 10(11): 283-316.

Miller, T., & Kim, B. A. (2017). *2017 Index of Economic Freedom*. Washington: The Heritage Foundation.

Vijayakumar, N., Sridharan, P., & Rao, K. C. (2010). Determinants of FDI in BRICS Countries: A panel analysis. *Journal of Business Science and Applied Management*, Volume 5, Issue 3.

World Bank Group. (2010). *Investing Across Borders*. Washington.

World Economic Forum. (2016). *The Global Competitiveness Report 2016 – 2017*. Γενεύη.

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Economic Freedom Greece. (2017). Ανάκτηση Ιούνιος 29, 2017, από <http://www.heritage.org/index/country/greece>

Enterprise Greece Invest & Trade. (n.d.). Ανάκτηση Αύγουστος 2, 2017, από Ξένες Άμεσες Επενδύσεις: <http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/h-ellada-shmera/giati-ellada/ksenes-ameses-ependyseis>

European attractiveness survey. (2017). Ανάκτηση Αύγουστος 8, 2017, από Ernst & Young: <http://www.ey.com/gl/en/issues/business-environment/ey-2016-european-attractiveness-survey>

Κοτταρίδη, Κ. (2017, Ιανουάριος 7). *Η βραδυνή*. Ανάκτηση Αύγουστος 8, 2017, από Η βραδυνή:

<http://www.vradini.gr/%CE%B7-%CF%81%CF%8D%CE%B8%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CF%86%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CE%BA%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1-3/>

OECD Data. Ανάκτηση Ιούνιος 10, 2017, από <https://data.oecd.org>

Σε ιστορικά υψηλά επίπεδα οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη, ενισχύοντας τη δημιουργία θέσεων εργασίας. (2017, Μάιος 24). Ανάκτηση Αύγουστος 8, 2017, από Ernst & Young Global Limited: <http://www.ey.com/gr/en/newsroom/news-releases/news-ey-se-istorika-ipsila-epipeda-oi-ameses-xenes-ependyseis-stin-eurwp=enisxiontas-ti-dimiourgia-thesewn-ergasias>

Trade and foreign direct investment. (1996, Οκτώβριος 9). Ανάκτηση Ιούλιος 14, 2017, από Organization World Trade: https://www.wto.org/english/news_e/pres96_e/pr057_e.htm

Τράπεζα της Ελλάδος. (n.d.). *Άμεσες Επενδύσεις*. Ανάκτηση Ιούνιος 28, 2017, από <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/externalsector/balance/transactions.aspx#prime>

UNCTADstat. Ανάκτηση Ιούλιος 8, 2017, από <http://unctadstat.unctad.org>

World Economic Forum Global Competitiveness Index. (n.d.). Ανάκτηση Ιούνιος 29, 2017, από <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/#topic=data>